

Konstrukcija i modeliranje ženskih haljina inspirirane razdobljem baroka

Juričić, Magdalena

Undergraduate thesis / Završni rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Textile Technology / Sveučilište u Zagrebu, Tekstilno-tehnološki fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:201:004635>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-23**

Repository / Repozitorij:

[Faculty of Textile Technology University of Zagreb - Digital Repository](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
TEKSTILNO-TEHNOLOŠKI FAKULTET
TEKSTILNI I MODNI DIZAJN
MODNI DIZAJN

KONSTRUKCIJA I MODELIRANJE ŽENSKIH HALJINA INSPIRIRANE
RAZDOBLJEM BAROKA

MAGDALENA JURIČIĆ

Zagreb, rujan, 2022.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
TEKSTILNO-TEHNOLOŠKI FAKULTET
TEKSTILNI I MODNI DIZAJN
MODNI DIZAJN

ZAVRŠNI RAD

Konstrukcija i modeliranje ženskih haljina inspirirane razdobljem baroka

Mentor:

doc. dr. sc. Blaženka Brlobašić Šajatović

Studentica:

Magdalena Juričić 11291/TMD

Zagreb, rujan 2022.

DOKUMENTACIJSKA KARTICA

Modul: Modni dizajn

Broj stranica: 73

Broj slika: 26

Broj tablica: 3

Broj literaturnih izvora: 33

Članovi povjerenstva:

1. Predsjednik: Prof. dr. sc. Slavenka Petrak
2. Članica: doc. dr. sc. Blaženka Brlobašić Šajatović
3. Članica: doc. dr. sc. Irena Šabarić
4. Zamjenik članice: doc. art. Marin Sovar, ak. slik. graf

Datum predaje i obrane: rujan 2022.

SAŽETAK

Ovaj završni rad obrađuje temu „Konstrukcija i modeliranje ženskih haljina inspirirane razdobljem baroka“. Rad se bavi analizom ženskog baroknog kostima, tj. ženskog povijesnog kostima 17. stoljeća te konstrukcijom i modeliranjem ženskih haljina inspiriranih navedenim razdobljem. Ovaj rad pokušat će dočarati mogućnost pronalaska inspiracije u povijesnom kostimu čime možemo stvarati potpuno nove i originalne odjevne predmete.

Cilj rada je pokazati da se moda često ponavlja te da u povijesti uvijek možemo pronaći inspiraciju što sve češće vidimo i u današnjici

KLJUČNE RIJEČI: Barok, povijesni kostim, ženska haljina, konstrukcija, modeliranje

ABSTRACT

This final paper deals with the topic "Construction and modeling of women's dresses inspired by the Baroque period". The paper deals with the analysis of women's baroque costume, i.e. the women's historical costume of the 17th century, and the construction and modeling of women's dresses inspired by the mentioned period. This work will try to convey the possibility of finding inspiration in historical costume, which allows us to create completely new and original items of clothing.

The goal of the work is to show that fashion often repeats itself and that we can always find inspiration in history, which we see more and more often in the present day

KEY WORDS: Baroque, historical costume, women's dress, construction, modeling

SADRŽAJ:

1. UVOD	2
2. TEORETSKI DIO	3
2.1. POVIJEST 17. STOLJEĆA	3
2.1.1. FRANCUSKA.....	3
2.1.2. ENGLESKA.....	4
2.1.3. ŠPANJOLSKA.....	5
2.1.4. ITALIJA	5
2.1.5. NIZOZEMSKA.....	6
2.2. BAROK.....	7
2.3. ŽENSKI POVIJESNI KOSTIM 17. STOLJEĆA.....	9
2.3.1. ŽENSKI POVIJESNI KOSTIM OD 1600. g. DO 1630. g.	10
2.3.2. ŽENSKI POVIJESNI KOSTIM OD 1630. g. DO 1670. g.	15
2.3.3. ŽENSKI POVIJESNI KOSTIM OD 1670. g. DO 1700. g.	20
3. KONSTRUKCIJA I MODELIRANJE HALJINA INSPIRIRANIH RAZDOBLJEM BAROKA.....	23
3.1. POVIJESNI KOSTIM KAO INSPIRACIJA	23
3.2. PRVI MODEL HALJINE	31
3.3. DRUGI MODEL HALJINE.....	42
3.4. TREĆI MODEL HALJINE.....	53
4. ZAKLJUČAK	63
5. LITERATURA.....	64
6. POPIS SLIKA	67

1. UVOD

Završni rad pod nazivom „Konstrukcija i modeliranje ženskih haljina inspirirane razdobljem baroka“ bavit će se proučavanjem ženskog povijesnog kostima 17. stoljeća, tj. baroknim kostimom čime se postavlja povijesni kontekst za kreiranje, konstrukciju te modeliranje haljina inspiriranih navedenim povijesnim i stilskim razdobljem.

U prvom, tj. teoretskom ću se dijelu rada baviti proučavanjem, tj. analizom ženskog baroknog kostima. Za početak dotaknut ću se povijesti 17. stoljeća kroz koju će biti stečen povijesni kontekst unutar kojeg se razvijao sami povijesni kostim. Zatim ću analizu ženskog povijesnog kostima 17. stoljeća provesti kroz 3 vremenska razdoblja.

Kao uvod u drugi, tj. eksperimentalni dio rada najprije ću se osvrnuti na modne dizajnere koji su u svome stvaralaštvu bili inspirirani povijesnim razdobljima. Kroz povijest moda se često ponavlja, a mnogim je modnim dizajnerima obilježio gotovo cijeli opus njihova stvaralaštva. Inspirirana pristupom modnih dizajnera i njihovih kolekcija u eksperimentalnom dijelu rada kreirati ću tri modela haljina. Navedene modele konstruirat ću i modelirati.

2. TEORETSKI DIO

2.1. POVIJEST 17. STOLJEĆA

Za jasnije shvaćanje baroknog povijesnog kostima, važno je osvrnuti se na povijest 17. stoljeća te na Europske sile toga vremena, Francusku, Englesku, Španjolsku i Nizozemsku. Iako je Italija bila središte umjetnosti, posebice u razdoblju renesanse, u 17. stoljeću, zbog svoje političke razjedinjenosti Italija gubi svoju snagu i utjecaj. Slabost Italije iskoristila je Francuska koja je u to vrijeme bila na svome vrhuncu što se uvelike odrazilo na razvoj povijesnog kostima i mode. Nizozemska, slično kao i Francuska, dolazi do vrhunca. Nakon proglašenja neovisnosti, doživljava svoj procvat u političkom, a ponajviše u umjetničkom smislu za vrijeme djelovanja značajnih slikara kao što su Rembrandt, P. P. Rubens, A. Van Dyck i dr. Španjolska je u 16. stoljeću bila velesila, te se njen utjecaj osjeća početkom 17. stoljeća, ali je s vremenom slabila. Engleska se također nastavljala razvijati kroz stoljeće, no već u drugoj polovici 17. stoljeća pojavljuju se nemiri unutar same Engleske što je dovelo do raznih sukoba. No krajem stoljeća Engleska ponovno jača te nastaje Velika Britanija.

2.1.1. FRANCUSKA

Početkom 17. stoljeća Francuskom vladao je kralj Henrik IV., za čije vladavine Francuska doživljava veliki gospodarski razvoj te političku stabilnost što postavlja temelje za razvoj Francuske u kulturološkom i umjetničkom smislu za vrijeme 17. stoljeća. 1610. godine, Henrik IV. biva ubijen u Parizu, te ga nasljeđuje njegov maloljetni sin Luj XIII. Za vrijeme njegove maloljetnosti, Francuskom je vladala njegova majka Maria de Medici, a 1614. godine, uz pomoć kardinala A. Richelieua, Luj XIII započinje izgradnju apsolutizma. Još za vrijeme vladavine Maire de Medici započinje razvoj baroka, tzv. rani barok koji je nastao pod utjecajem talijanskoga manirizma i flamanske umjetnosti¹.

Luj XIV., isto kao i Luj XIII., na vlast dolazi za vrijeme svoje maloljetnosti te je regentica bila njegova majka Ana Austrijska. Međutim stvarnu vlast imao je kardinal J. Mazarin sve do svoje

¹ Leksikografski zavod Miroslav Krleža (2021). *Luj XIII.*, Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje, URL: <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=37458> (pristupljeno 8. kolovoza 2022).

smrti 1661. godine. Nakon njegove smrti Luj XIV. vladao je apsolutistički što je dolazilo do izražaja u društvenom i političkom životu Francuske. Za vrijeme njegove vladavine kultura je doživjele procvat i vanjska politika postajala je sve uspješnija. Kada govorimo o procvatu kulture važno je napomenuti kraljevu ljubav prema raskošnom stilu života. Naime njegov stil života uvelike je utjecao ne samo na društveni život Francuske onoga vremena nego i na razvoj baroka kao umjetničkog razdoblja. Za vrijeme svoje vladavine, Luj XIV. dao je izgraditi dvorac Versailles. Upravo taj dvorac, smješten nedaleko od Pariza, postao je uzor barokne arhitekture. Dvorac Versailles bogato je uređen zrcalima, tapiserijama, slikarskim i kiparskim radovima za što je bio zaslužan slikar i dekorater Ch. Le Brun. Kralj se također nije suzdržavao uložiti u izgradnju masivnog namještaja koje je glavni majstor pokućstva, ebanist A. Ch. Boulle, izrađivao na specifičan, boullé način, koristeći skupocjeno drvo koje su krasili reljefi i brojni ornamenti. Veliki park dvorca, postao je njegov sastavni dio, a geometrijska struktura parka postala je primjerom tzv. francuskog parka (A. Le Notre). U zanosu uspjeha vanjske politike, Luj XIV. krenuo je u ratove sa željom osvajanja, međutim upravo ti ratovi i njegov raskošan život dovele su Francusku do velikog bankrota.

2.1.2. ENGLESKA

Kraljica Elizabeta I. postavila temelje suvremenoj Engleskoj. Za vrijeme je njezine vladavine trgovačko je društvo i gospodarstvo raslo, pomorske moći zemlje su jačale, započela je kolonizaciju te je kulturni život procvao. Vladavinu kraljice Elizabete I. bilježimo do početka 17. stoljeća, tj. do 1603. godine kada ju nasljeđuje Jakov I. koji je također bio kralj škotske (od 1567. g.) što je dovelo do sjedinjena Engleske i Škotske. Pokušao je vladati apsolutistički što je dovelo do raznih sukoba pa tako i do sukoba sa Parlamentom. To se nastavilo i za vrijeme vladavine Karla I., sina Jakova I., koji je čak raspustio Parlament i samostalno vladao sve do 1640. godine kada je bio prisiljen ponovno sazvati parlament. Budući da sukobi nisu prestajali i napetost je rasla, Karlo I. je 1643. g. objavio rat Parlamentu u kojem je doživio poraz, a na posljetku i smrt. Kraj revolucije doveo je do militarističko-republikanske diktature Olivera Cromwella, tzv. Commonwealth, zajednica država koje su nekoć tvorile Britansko Carstvo što je trajalo sve do 1660. godine kada su Stuartovci bili restaurirani, a Karlo II biva proglašen kraljem Engleske i Irske. Za vrijeme njegove vladavine u Parlamentu, koji se proširio i ojačao, formirale su se dvije stranke: vigovska, liberalna,

i torijevska, konzervativna stranka na koju se kralj oslanjao. Karlo II, zbog svoje popustljivosti prema Francuzima, u svome je djelovanju pridonio razvoju vanjske politike Francuske. Također započinje englesko i britansko gospodstvo u Indiji, svojim brakom sa Katarinom od Bragançe, koja kao dio miraza daje grad Bombay. Nakon smrti Karla II., na prijestolje dolazi njegov brat Jakov II, 1665. godine, koji je pokušao rehabilitirati katolicizam. Uspio se izboriti za prava katolika te je katolicima omogućio rad u javnim službama i vojsci, no ubrzo nastaje otpor Parlamenta koji na prijestolje poziva Vilima Orkanskog. 1689. godine, nakon Jakovljeva bijega, biva okrunjen za engleskog kralja. Došavši na prijestolje, Vilim je ubrzo donio velike promjene kao što su Deklaracija o pravima, čime je potvrdio prava Parlamenta, te Akt o toleranciji, čime je omogućio slobodu vjere. Ponovno vraća aktivnu ulogu Engleske u europskoj politici i ratuje sa Francuskom nastojeći oslabiti ju, međutim to je dovelo do slabljenja njegovog položaja u Engleskoj. Nakon smrti Vilima 1702. godine, naslijedila ga je Ana Stuart koja je nastavila njegovu vanjsku politiku. No ubrzo se javilo pitanje škotskoga priznanja nasljednika što je bilo riješeno 1707. godine, kada su Engleska i Škotska sklopile parlamentarnu i političke uniju, Velika Britanija.

2.1.3. ŠPANJOLSKA

Za vrijeme 16. stoljeća, Španjolska je rasla politički, gospodarski i ekonomski te je postala vodećom europskom velesilom. Njezin razvoj bio je također vidljiv u društvenom i kulturnom životu. Međutim već pred kraj stoljeća počela je gubiti svoju snagu i utjecaj. To slabljenje pratimo ne samo kroz cijelo 17. stoljeće nego sve do početka 19. stoljeća. Razlog njenog slabljenja bili su ratovi (tridesetogodišnji rat, 1618-48) i nemiri te jačanje drugih zemalja što je ujedno utjecalo i na slab razvoj umjetnosti i kulture.

2.1.4. ITALIJA

Razjedinjenost Italije postala je sve većim problemom te se potkraj 15. stoljeća počelo javljati glavno *pitanje Italije*. Tijekom 16. stoljeća vodile su se žestoke borbe između Francuske i Španjolske oko Italije. Međutim španjolski su Habsburgovci vladali velikim dijelom Italije što je smirilo borbe sve do početka 18. stoljeća kada su ratovanja ponovno započela. Zbog naveden nestabilnosti, Italija je imala isti problem kao i Španjolska u umjetničkom i kulturološkom pogledu.

2.1.5. NIZOZEMSKA

Sjeverne pokrajine Friesland, Geldern, Groningen, Holland, Overijssel, Utrecht i Seeland, koje su činile Utrechtsku uniju, 1581. godine proglasile su odcjepljenje od Španjolske i stvorile Republiku Ujedinjenu Nizozemsku. Neovisnost republike priznata je Westfalskim mirom 1648. godine, a glavni grad postao je Amsterdam. Nakon priznate neovisnosti, Nizozemska je doživjela nagli razvoj trgovine i gospodarstva te je ubrzo postala najjačom pomorskom i trgovačkom silom Europe. Osim što je trgovala sa Španjolskom, Portugalom, Indijom i Amerikom, Nizozemska je također osnivala kolonije u Africi, Aziji i Americi. No ubrzo, ulaskom u ratove sa Engleskom i Francuskom, Nizozemska je počela slabjeti te doživljava postupni gospodarski pad.

Moglo bi se reći da Nizozemska u XVII. st. doživljava svoj vrhunac u političkom i umjetničkom smislu.

2.2.BAROK

Prema hrvatskoj enciklopediji barok (franc. i engl. baroque, njem. Barock, rus. barokko, tal. i španj. barroco) je definiran kao stilsko-povijesni i periodizacijski termin u povijesti likovnih umjetnosti, glazbe i književnosti.² Porijeklo riječi barok najčešće se asocira, tj. povezuje sa španjolskom riječi *barrueco* ili portugalskom riječi *barroco* što u prijevodu znači biser nepravilna oblika te na slikovit način opisuje karakter baroka kao stilskog razdoblja. Barok se razvija kao reakcija na renesansu, mogli bismo reći svojevrsan bunt, te za razliku od renesanse pravilnosti, sklada i harmonije, u baroku zapažamo nepravilnosti. Barok je hiperboličan, pretjeran, dramatičan, raskošan i dinamičan. Pojam barok, isprva je označavao nešto neukusno i nepravilno budući da je bilo sagledavano iz klasicističke perspektive. No s vremenom značenje pojma baroka počelo se mijenjati, ali tek na prijelazu iz 19. u 20. stoljeće počinje gubiti svoje pogrdno značenje zahvaljujući djelovanju povjesničara umjetnosti Heinrichu Wölfflinu koji zauzima drugačiji pristup. U svome djelu *Hauptwerk Kunstgeschichtliche Grundbegriffe* (1915), Wölfflin dijeli renesansu i barok na elemente te ih objektivno uspoređuje. Na taj način sagledava stilska razdoblja ne kao cjeline, već ih precizno i detaljno analizira i uspoređuje. *Upravo zbog ovog pristupa barok dobiva svoje puno značenje.* *

Prije same analize povijesti baroka, važno je napomenuti da se barok kao stilsko razdoblje ne bilježi u svim umjetnostima u istom vremenskom periodu. Naime, barokna obilježja u likovnoj umjetnosti i književnosti, zapažamo i bilježimo kroz 17. stoljeće, dok se barokna obilježja povijesti glazbe pojavljuju nešto kasnije i bilježe se sve do sredine 18. stoljeća. Budući da je likovna umjetnost jedan od glavnih izvora analize i proučavanja povijesti odijevanja, barokni povijesni kostim, koji također smještamo u 17. stoljeće, analizirat ćemo kroz okvire likovnih umjetnosti toga vremena.

Barok nastaje u Italiji. U nastanku i razvoju baroka, u području slikarstva, manirizam je imao važnu ulogu kao prijelazna stepenicu između stilskih razdoblja renesanse i baroka. Prema hrvatskoj enciklopediji manirizam se definira kao poseban likovni izraz, kratka vijeka, između renesanse i

² Leksikografski zavod Miroslav Krleža (2021). *barok*, Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje, URL: <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=6003> (pristupljeno 8. kolovoza 2022).

baroka³. Već u manirizmu vidljivi su odmaci od renesansne harmonijske kompozicije te uporaba jakih kontrasta. Navedena obilježja otvorila su vrata razvoju baroka.

Jedno od glavnih obilježja baroka u likovnim umjetnostima jest dinamičnost što je primjerice jasno vidljivo u arhitekturi i kiparstvu toga vremena. G. L. Bernini, rimski arhitekt i kipar, drapiranjem i dinamikom pokreta svojih djela, ostvaruje povezanost i interakciju kipa sa prostorom u kojem se nalazi.

U baroknom slikarstvu, dinamičnost je postignuta ne samo pokretima prikazanih likova, nego i intenzivnom sjenovitom rasvjetom, koja je najbolje vidljiva u opusu slikara M. M. da Caravaggia. Njegovo stvaralaštvo imalo je veliki utjecaj i izvan Italije, a posebice u Nizozemskoj. Naime, u Nizozemskoj, još u 16. stoljeću počela se formirati slikarska škola te već u svojim početcima uzor pronalazi u talijanskom slikarstvu. Slikarska škola u Antwerpenu doseže svoj vrhunac u 17. stoljeću kada djeluju jedni od najvećih umjetnika toga vremena kao što su Rembrandt i P. P. Rubens kojeg slijedi A. Van Dyck. Početkom 17. stoljeća, francusko slikarstvo također biva nadahnuto Caravaggiovim stvaralaštvom, no to je bilo kratka vijeka. Već za vrijeme vladavine kralja Luja XIV., francusko slikarstvo toga vremena obilježio je opus francuskog slikara Nicolasa Poussina koji je u svojim djelima težio klasicizmu. Španjolsko barokno slikarstvo razvilo se isto tako pod utjecajem talijanskog i nizozemskog slikarstva. Najznačajniji španjolski slikar 17. stoljeća bio je Diego Rodríguez de Silva y Velázquez čiji opus nadahnjuju njegova putovanja i boravak u Italiji. Slikarstvo u Engleskoj počinje se originalno razvijati tek u drugoj polovici 18. stoljeća djelovanjem Williama Hogartha, prvog autohtonog engleskog slikara, koji u svojim djelima najavljuje rokoko te stvara engleski stil slikarstva.⁴

³ Leksikografski zavod Miroslav Krleža (2021). *manirizam*, Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje, URL:<https://enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=38642> (pristupljeno 12. kolovoza 2022)

⁴ Leksikografski zavod Miroslav Krleža (2021). *barok*, Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje, URL: <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=6003> (pristupljeno 8. kolovoza 2022).

2.3. ŽENSKI POVIJESNI KOSTIM 17. STOLJEĆA

Promjene stilskih razdoblja dolaze postepeno. Iako stilska razdoblja smještamo u vremenske okvire, uvijek postoji prijelaz na početku stilskog razdoblja što se ujedno odnosi i na odijevanje toga vremena. Iako je u ranim godinama 17. stoljeća vidljiva promjena ženske siluete te mekšanja figure, još su uvijek nalazimo na pojedine elemente odijevanja 16. stoljeća, no to je bilo kratka vijeka. U 17. stoljeću, način odijevanja se počeo mijenjati brže nego prijašnjih stoljeća što je rezultiralo time da se način odijevanja na početku i na kraju stoljeća jako razlikovao. Krajem stoljeća silueta se ponovno mijenja te najavljuje rokoko. Rukavi se ponovno smanjuju, a suknja nastavlja bujati i zadržava svoju voluminoznost.

Za daljnju analizu, ženski povijesni kostim razdoblja baroka, tj. 17.st., podijelila sam u 3 cjeline:

1. Ženski povijesni kostim od 1600. g. do 1630. g.
2. Ženski povijesni kostim od 1630. g. do 1670. g.
3. Ženski povijesni kostim od 1670. g. do 1700. g.

2.3.1. Ženski povijesni kostim od 1600. g. do 1630. g.

Početak 17. stoljeća, kao prije navedeno, ženski je povijesni kostim još uvijek nalikovao formi ženskog kostima 16. stoljeća što možemo vidjeti na slikovnim primjerima 1 i 2. gdje je još uvijek prisutna kruta forma. Najprije uočavamo ukruženi torzo ženske figure, usko krojeni rukavi te mlinsko kolo na ovratniku. Suknja je također bila čvrste forme koja se postizala drvenom podsuknjom, za koju se također koristi španjolski izraz *verdugada*.

Slika 1. Portret žene, 1600.g

Slika 2. Portret princeze Elizabete (1556.-1662. g.)

Portret žene sa djetetom, poznatog slikara Antov van Dycka, na slikovnom primjeru 3, nastala je otprilike između 1623. i 1625. godine. Naime tek 30ih godina 17. stoljeća ženski barokni kostim počinje dobivati svoju pravu formu, te je ovaj portret dobar primjer tog prijelaznog razdoblja. Iako je još uvijek zadržano mlinsko kolo, vidimo da rukavi više nisu usko krojeni i mekši su. Struk se lagano podiže i dolazi na svoje prirodno mjesto te vrh prsnice se zaobljuje.

Slika 3. Žena iz Genove s djetetom, 1623-25.g

Ženski povijesni barokni kostim bio je veoma slojevit. Žene su, u ono vrijeme, najprije oblačile secret (franc. *la secrete*⁵), tj. odjevni predmet koji se sastojao od donje košulje i donje suknje koji su bili spojeni i činili jedan odjevni predmet. Primjer navedenog odjevnog predmeta možemo pronaći u Nacionalnom muzeju Škotske. Na slikovnom primjeru br. 4 prikazan je ženski secret (eng. *smock*), od bijelog lana koji na sebi ima ukrasni vez. Nakon secreta slijedila je gornja suknja, frivol (franc. *la friponne*, eng. *frivolous*), te gornji dio koji je bio čvrst poput korzeta, tj. mogli bismo reći* plastron⁶. Rub navedenog odjevnog predmeta, prelazio je preko gornje suknje koja je obično su bila izrađena od bogatog materijala kao npr. brokat ili baršun. Na kraju dolazi gornja haljina, tj. *modest* (franc. *la modeste*) koja je bila otvorena cijelom dužinom prednje sredine.

Slika 4. Woman's smock, England 1600s

⁵ 20 000 YEARS OF FASHION (1987.), str. 255

⁶Leksikografski zavod Miroslav Krleža (2021). *plastron*, Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje, URL: <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=48623> (pristupljeno 8. kolovoza 2022).

Slika 5. Žena koja svira lutnju, 1612.-1620. g.

Slika 5, smještena u Nacionalnoj galeriji umjetnosti u Washingtonu, daje nam predodžbu prije navedenog slojevitog ženskog baroknog kostima. Prije svega vidimo secret, čiji su rukavi široki i nabrani te frivol i gornji odjevni predmet čvrste forme. Ta dva odjevna predmeta uglavnom su bili usklađeni.

Slika 6. Portret grofice Ursule (1594.-1657. g.), cca. 1630.g

Vrh prsnice koja je smještena preko gornjeg dijela, ispod gornje haljine, postaje obli, nalik slova U. Rukavi postaju široki i voluminozni, nabiru se i stišću u zapešću što je jasno vidljivo na primjeru 6.

2.3.2. Ženski povijesni kostim od 1630. g. do 1670. g.

U ovome vremenskom periodu, ženski barokni kostim poprimio je svoju potpunu, mekanu formu. Široki, ovalni vratni izrez prekrivala je čipka nalik marami. Ramena su bila nisko pozicionirana, a na njima su se nastavljali kratki ali široki, *virago* rukavi koji u često bili razrezani, otkrivajući rukave *secreti* što je jasno vidljivo na primjeru 7.

Slika 7. Portret žene, 1665.g

Slika 8. Haljina od srebrne tkanine, 1660. g.

Od 30ih do negdje 60ih godina 17. stoljeća, struk se na ženskoj silueti nalazio na svojem odgovarajućem mjestu te je prsnica bila oblika slova U. No 60ih godina 17. stoljeća, struk i dalje ostaje na svojem mjestu, ali prednji dio gornjeg dijela haljine se izdužuje i sužava poput slova V.

Sukanja gornje haljine nosila se na dva načina. Sukanja gornje haljine, često je bila razrezana, tj. otvorena po prednjoj sredini te vezana vrpčama sa strane ili na stražnju stranu haljine, otkrivajući dekorirani gornju suknju, tj. frivol.. Navedeni primjer možemo vidjeti na sl. 7 i 10. Postojala je i druga opcija haljine čija je suknja bila cijela zatvorena bez rezova što možemo vidjeti na primjeru sl. 8. i 9.

Slika 9. Geertruida den Dubbelde (1647.-84. g.), suprug Aerta van Nesa., 1668. g.

Krajem 70ih i početkom 80ih godina 17. stoljeća ponovno zapažamo male promjene u ženskom odijevanju. Vratni izrezi postaju veći, a rukavi gube svoj volumen i postaju uži što možemo vidjeti što možemo vidjeti na sljedećim primjerima sl. 10 i 12.

Slika 10. Stays and Busk 1660-1680.

Slika 11. Stays and Busk 1660-1680.

2.3.3. Ženski povijesni kostim od 1670. g. do 1700. g.

Krajem 17. stoljeća ženska je silueta ponovno poprimila drugačiju formu. Iako su promjene dolazile postepeno, u usporedbi sa prvom polovicom stoljeća, vidljiva je velika razlika. Ženski barokni kostim krajem 17. stoljeća, svojom formom najavljuje rokoko. Naime rukavi gube svoji volumen, postaju uži i kraći. Također je lako primijetiti upečatljivu razliku u gornjoj haljini. Mantua, gornja haljina, čija je konstrukcija nalikuje kaputu sa rukavima krojenih iz jednoga dijela, nosila se preko gornje suknje i korzeta. Suknja mantue bila je otvorena na prednjoj sredini te se nabirala na stražnji dio gornje suknje, otkrivajući ju. Na primjerima sl. 7 i 9, haljine su bile otvorene na prednjoj sredini bez dodatnog manipuliranja i nabiranja materijala, dok kasnije, primjećujemo da su haljine bile pažljivo podignute i nabrane na stražnji dio haljine, kreirajući novu siluetu koju vidimo na primjeru sl. 12.

Slika 12. Zbirka mode francuskog dvora 'Femme de qualité en habit D'esté 1687 g.

Osim haljine i rukava, vratni izrez ponovno se smanjuje i poprima četvrtasti oblik. Na primjeru sl. 13 također vidimo nezaobilaznu frizuru *fontagne*, koja je navodno dobila ime po ljubavnici kralja Luja XIV., Marie Angélique de Scorailles, Duchess of Fontanges.

Slika 13. Ženska haljina (Mantua) sa prsnicom i donjom suknjom, Italija, cca. 1700. g.

Da bi postigle željenu formu frizure, žene su visoko vezale nakovrčanu kosu koja je čak ponekad bila poduprta žičanom konstrukcijom. Da bi frizura bila potpuna, kosu bi krasile raznovrsne čipke i vrpce, sl. 14.

Slika 14. Femme de qualité en Echarpe, 1693. g

3. KONSTRUKCIJA I MODELIRANJE HALJINA INSPIRIRANIH RAZDOBLJEM BAROKA

3.1. POVIJESNI KOSTIM KAO INSPIRACIJA

Moda je rijetko kada nova i često se ponavlja. Kroz samu povijest odijevanja vidimo da se pojedine siluete, forme i karakter pojedinih povijesnih kostima ponavlja u obliku varijacije prethodno navedenih elemenata odijevanja. Primjerice, u klasicizmu za vrijeme Direktorija, 1790ih godina u Francuskoj, žene su u svojem odijevanju inspiraciju pronalazile u povijesnom kostimu antičke grčke i rima. Struk je bio visok, a materijali odjevnih predmeta bili su lagani što jasno *upućuje na antičku Grčku*. Zatim se u 19. stoljeću ponovno pojavljuje X linija te suprotnost klasicizmu i antičkim uzorima. Za vrijeme romantizma, žensko odijevanje bilježi raskoš, brojne dekoracije, ramena su spuštena i rukavi bujaju. Upravo ove elemente jasno vidimo u ženskim povijesnim kostimima baroka koji imaju spuštena ramena i voluminozne rukave te rokoko koji buja od dekoracija.

Kao i kroz povijest tako i kasnije, mnogi modni dizajneri, kroz svoju karijeru, bili su inspirirani povijesnim kostimom različitih povijesnih i stilskih razdoblja.

Slika 15. Coco Chanel Resort 2013. godina

Karl Lagerfeld 2013. godine kreirajući kolekciju za modnu kuću Chanel, inspiraciju pronalazi u francuskoj modi 18. stoljeća, sl. 15., a 2018. godine ugledao se na antičku Grčku, sl. 16.

Slika 16. Coco Chanel Resort 2018. godina

Reference na povijesni kostim znale su se pojavljivati samo u pojedinim kolekcijama, a nekim je dizajnerima povijesni kostim obilježio veliki dio njihova stvaralaštva. Vivienne Westwood i John Galliano su modni dizajneri poznati po svojim čestim referencama na povijesni kostim, posebice kostim 18. stoljeća.

Slika 17. Vivienne Westwood jesen/zima 1987. g.

Slika 18. Vivienne Westwood jesen 1993. g.

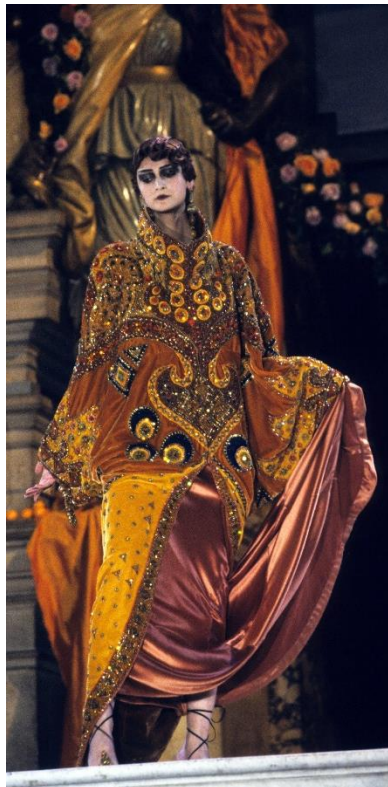
Slika 19. Vivienne Westwood proljeće 1994. g.

Slika 20. Vivienne Westwood jesen 1995. g.

Slika 21. John Galliano proljeće 1993. g.

Slika 22. Christian Dior proljeće 1998. g.

Slika 23. Christian Dior jesen 2000. g.

Slika 24. Christian Dior proljeće 2005. g.

Reference na povijesni kostim vidljive su i danas posebice ponovnom pojavom korzeta. Modna kuća Versace u svojoj je novoj kolekciji za jesen/ zimu 2022 uzima korzet kao glasni motiv te ga provlači kroz svaki look i predstavlja ga u novom, suvremenom svjetlu, sl. 25.

Slika 25. Versace jesen/ zimu 2022. g.

Konstruirane i modeliranje haljine inspirirana su razdobljem baroka, tj. ženskim povijesnim kostimom 17. stoljeća. Cilj konstrukcije i modeliranje ovih haljina je stvaranje novih odjevnih formi koristeći se elementima ženskog baroknog povijesnog kostima. Kao što je vidljivo iz navedenih primjera, mnogim je modnim dizajnerima rokoko poslužio kao inspiracija u stvaranju kolekcija. Istražujući što je prethodilo često referiranom razdoblju, svoju inspiraciju pronašla sam u stilskom razdoblju baroka. Ugledajući se na navedene primjere pristupa modnih dizajnera te modnih kuća, najprije istražujem i analiziram ženski povijesni kostim 17. stoljeća. Cilj ovoga pristupa je koristiti se odjevnim predmetima, formama i siluatom onoga vremena kao kolažem ili kao polazišnom točkom varijacije što najbolje opisuje citat Vivienne Westwood:

“I take something from the past that has a sort of vitality that has never been exploited – like the crinoline – and get very intense. In the end you do something original because you overlay your own ideas.”⁷

⁷ Victoria and Albert Museum (2022.), Vivienne Westwood: a taste for the past, URL: <https://www.vam.ac.uk/articles/vivienne-westwood-a-taste-for-the-past>

3.2.PRVI MODEL HALJINE

Opis prvog modela haljine

Gornji dio haljine sastoji se od sedam krojnih dijelova, tzv. princess kroja. Donji se dio haljine također sastoji od sedam krojnih dijelova. Prednji dio donjeg dijela sastoji se od 3 dijela čiji je središnji krojni dio kraći od bočnih. Četiri stražnja krojna dijela donjeg dijela jednake su duljine. Prošireni su rukavi na haljini konstruirani u dva sloja te se sastoje od dva krojna dijela.

Konstrukcija temeljnog kroja za žensku haljinu veličine C38

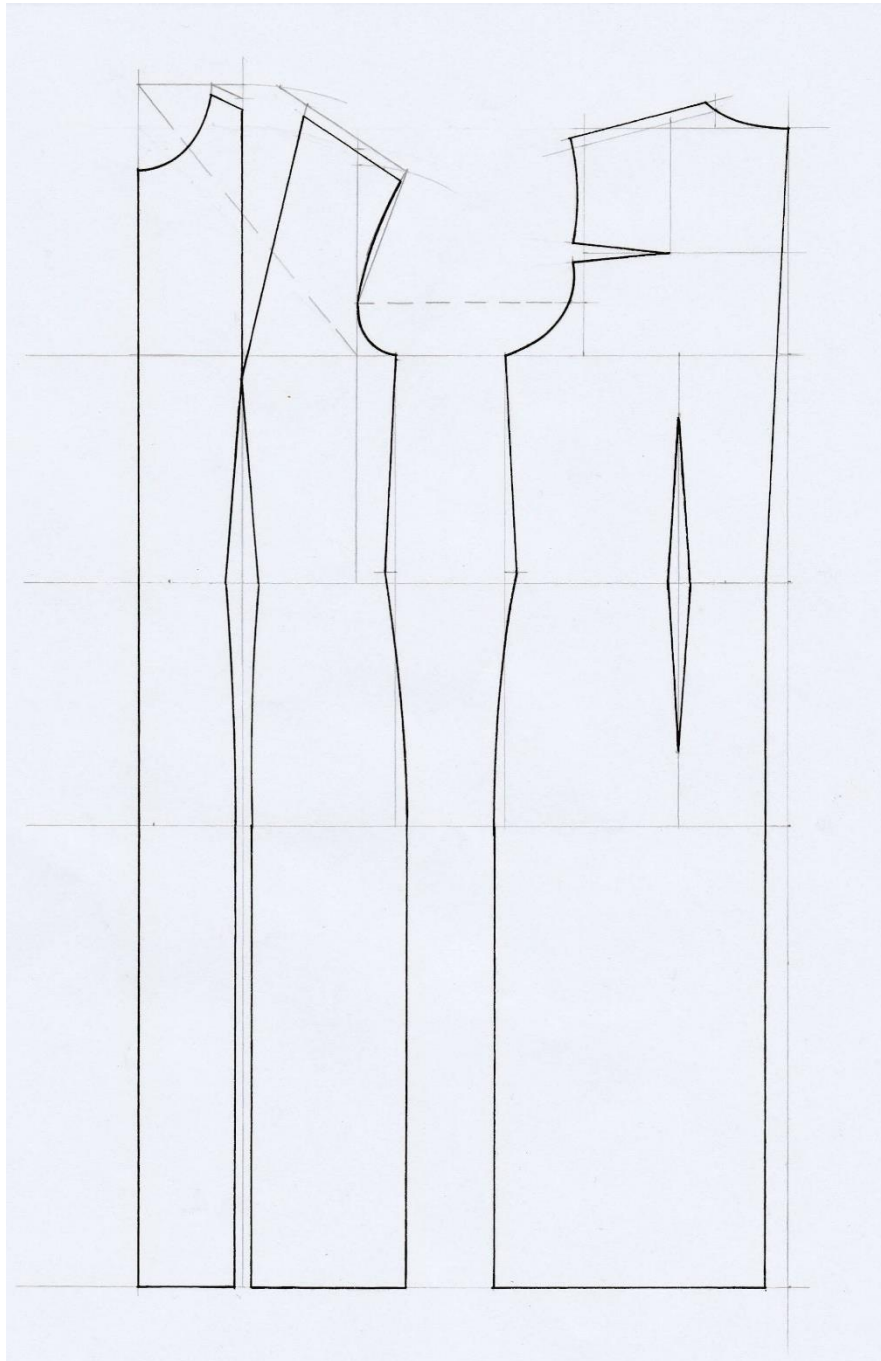
Tv	Tjelesna visina	168 cm
Og	Opseg grudi	88 cm
Os	Opseg struka	72 cm
Ob	Opseg bokova	96 cm

Konstruktivske mjere:

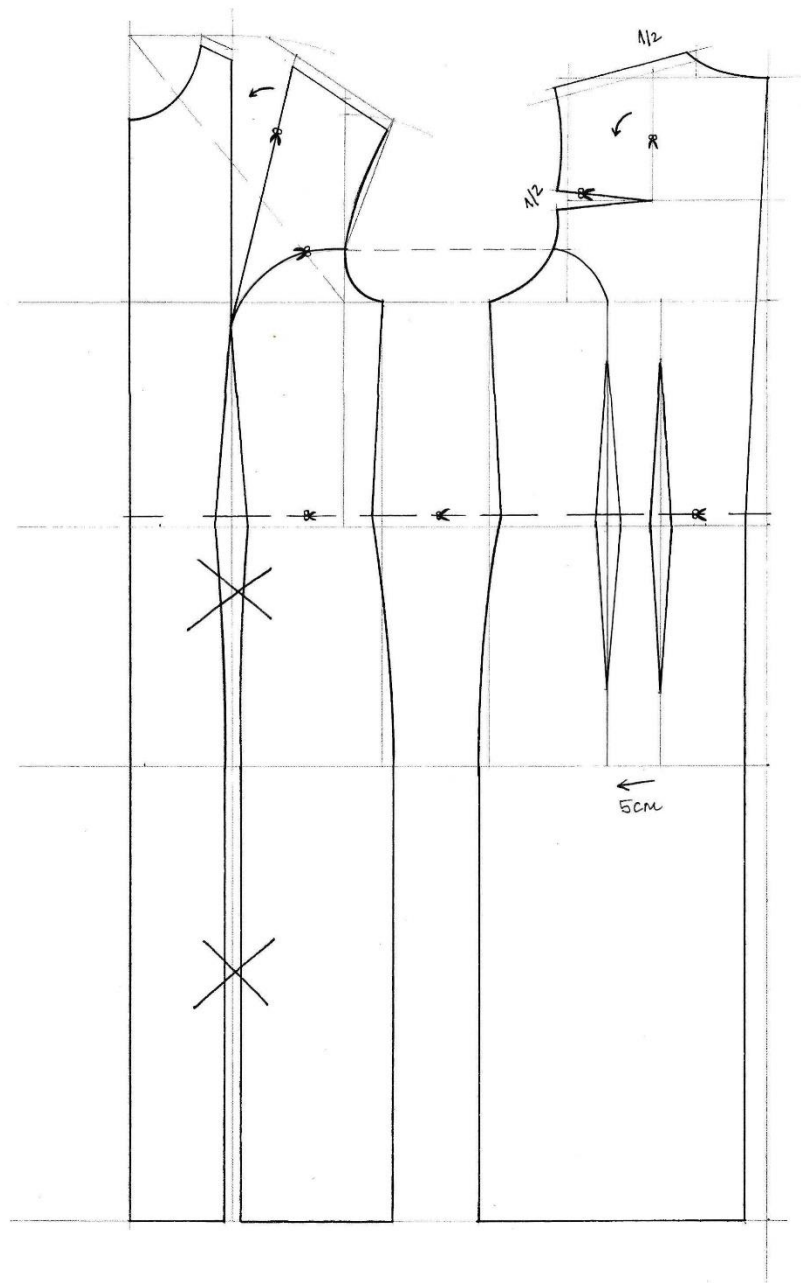
Do	Dubina orukavlja	20.3 cm
Dl	Duljina leđa	41 cm
Vb	Visina bokova	63 cm
Dk	Duljina kroja	105 cm
Švi	Širina vratnog izreza	6.4 cm
Vpd	Visina prednje strane	44.9 cm
Šl	Širina leđa	17 cm
Šo	Širina orukavlja	11 cm
Šg	Širina grudi	19.5 cm
Šs	Širina struka	17 cm

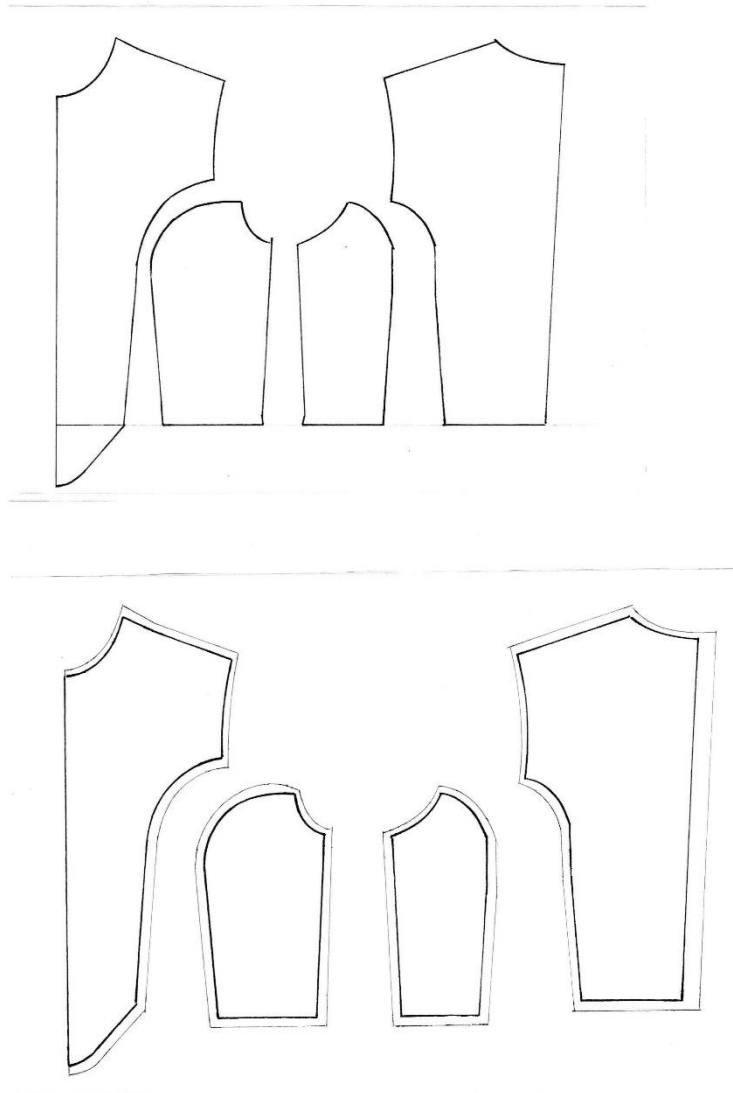
Mjere za konstrukciju rukava:

Vri	Visina rukavnog izreza	34 cm
Oor	Opseg orukavlja	41 cm
Dr	Duljina rukava	60 cm
Vro	Visina rukavne okrugline	14 cm
Kšr	Kosa širina rukava	20 cm
Odr	Opseg duljine rukava	23 cm

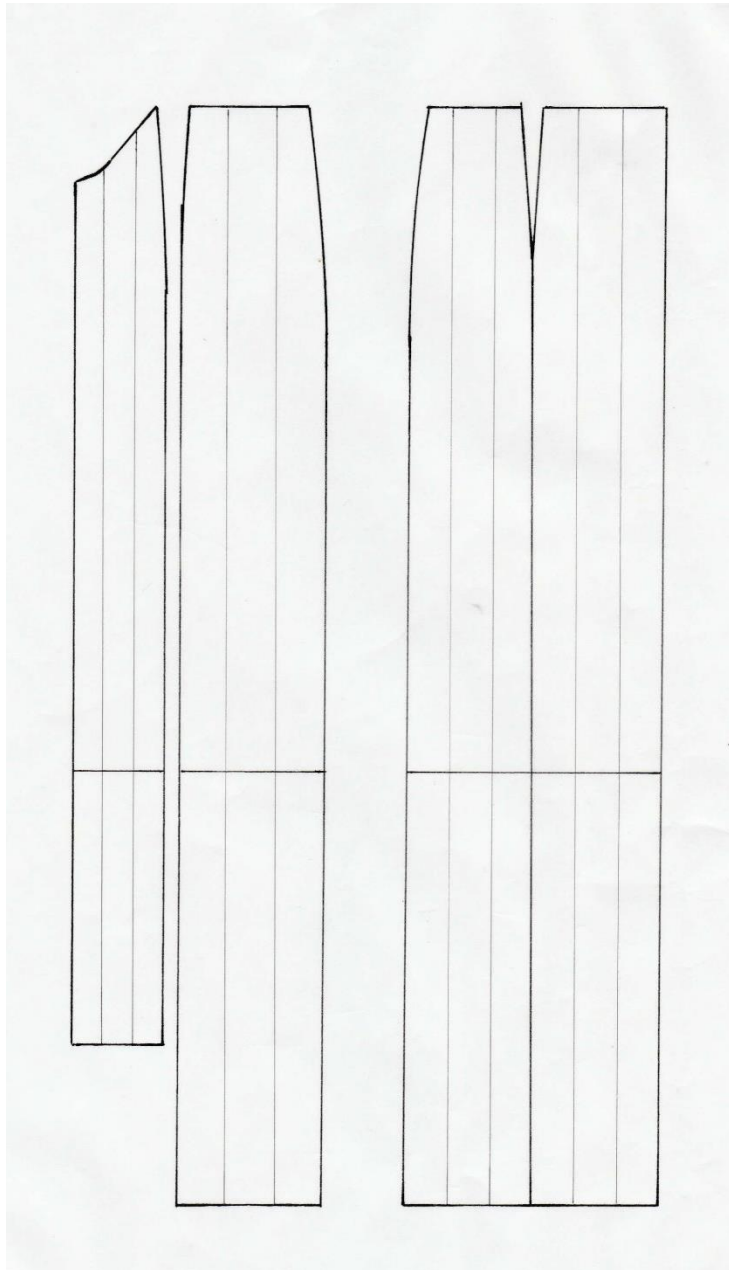

Konstrukcija temeljnog kroja za žensku haljinu veličine

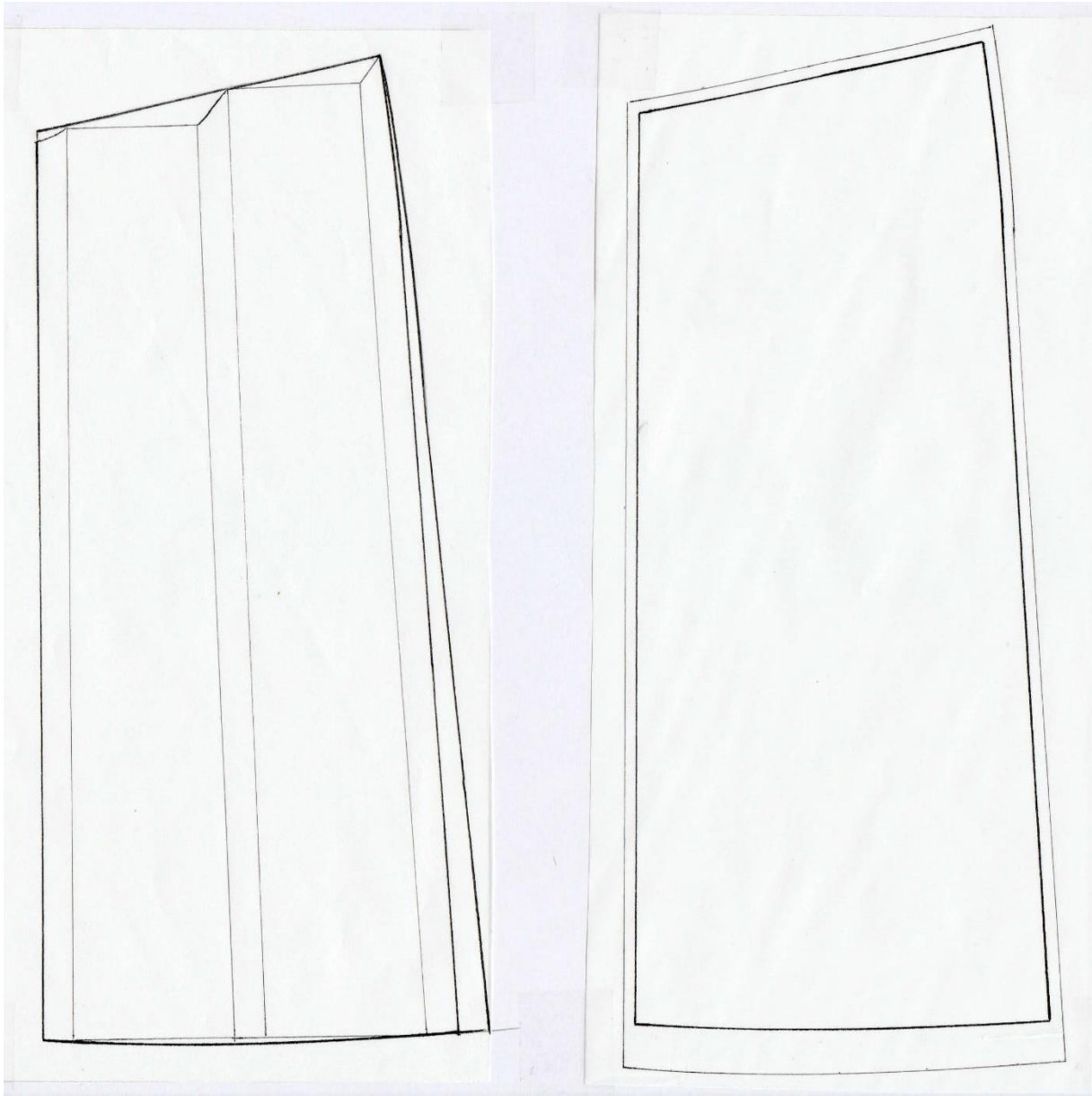

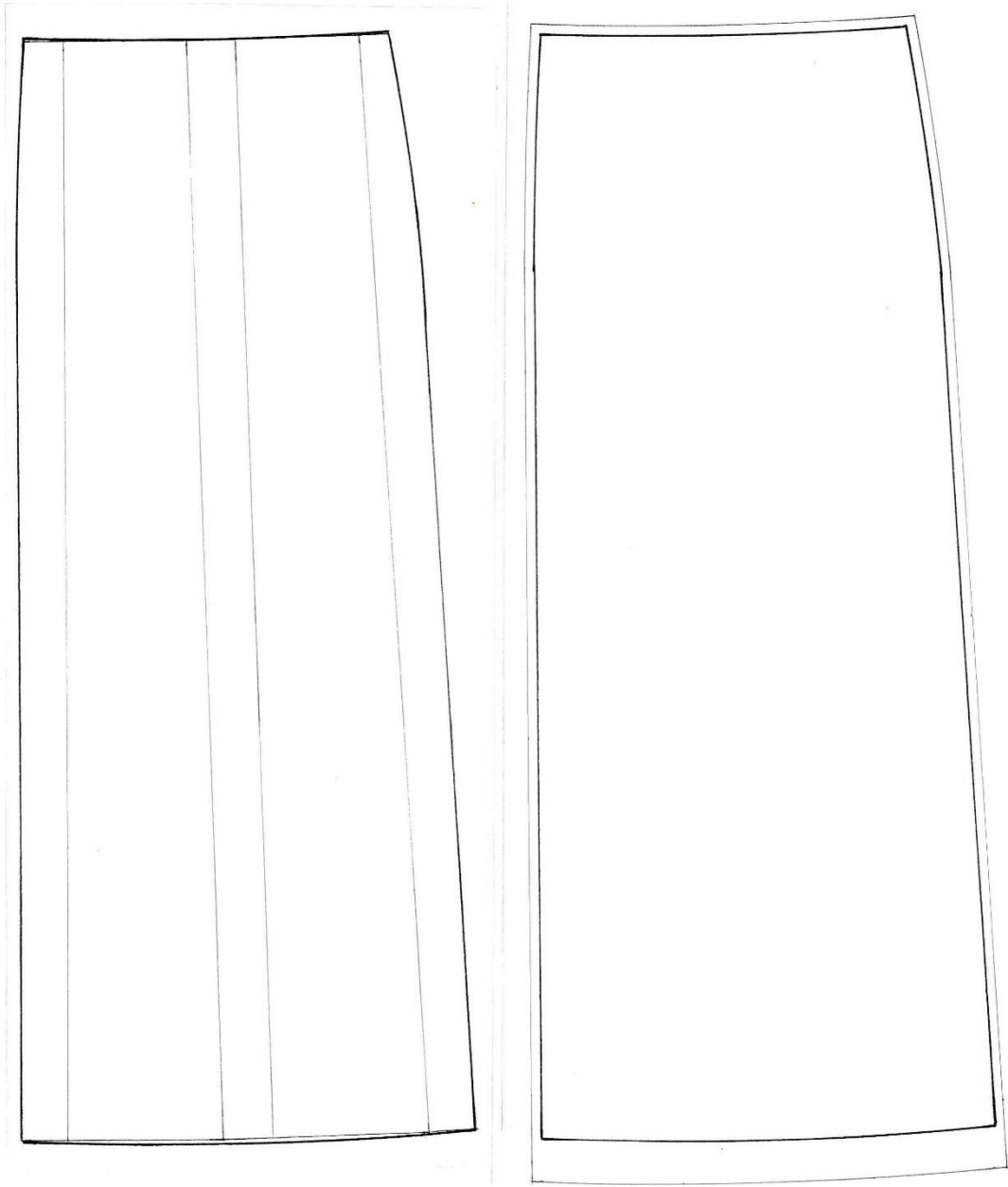
Modeliranje gornjeg dijela haljine

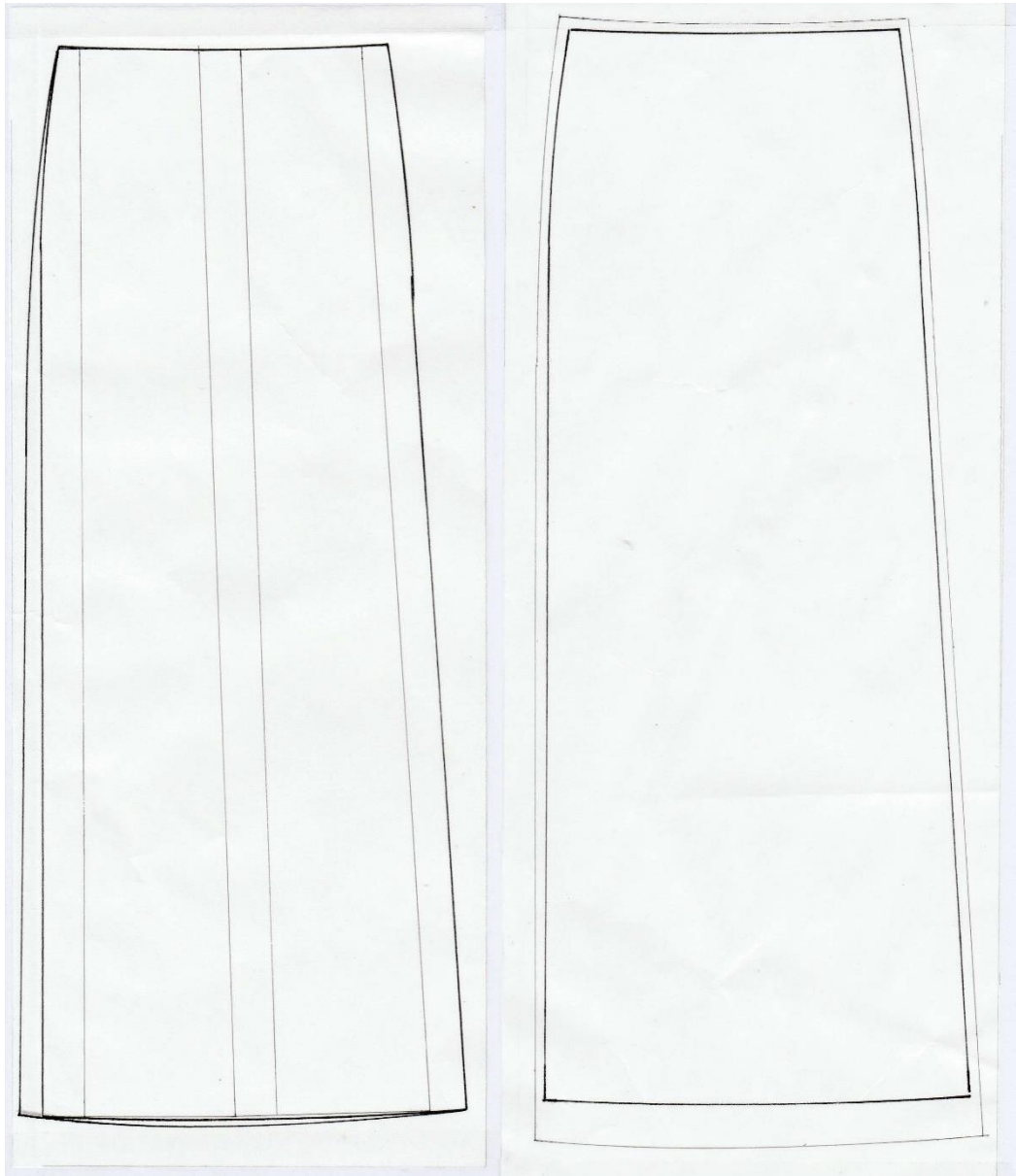

Modeliranje donjeg dijela haljine

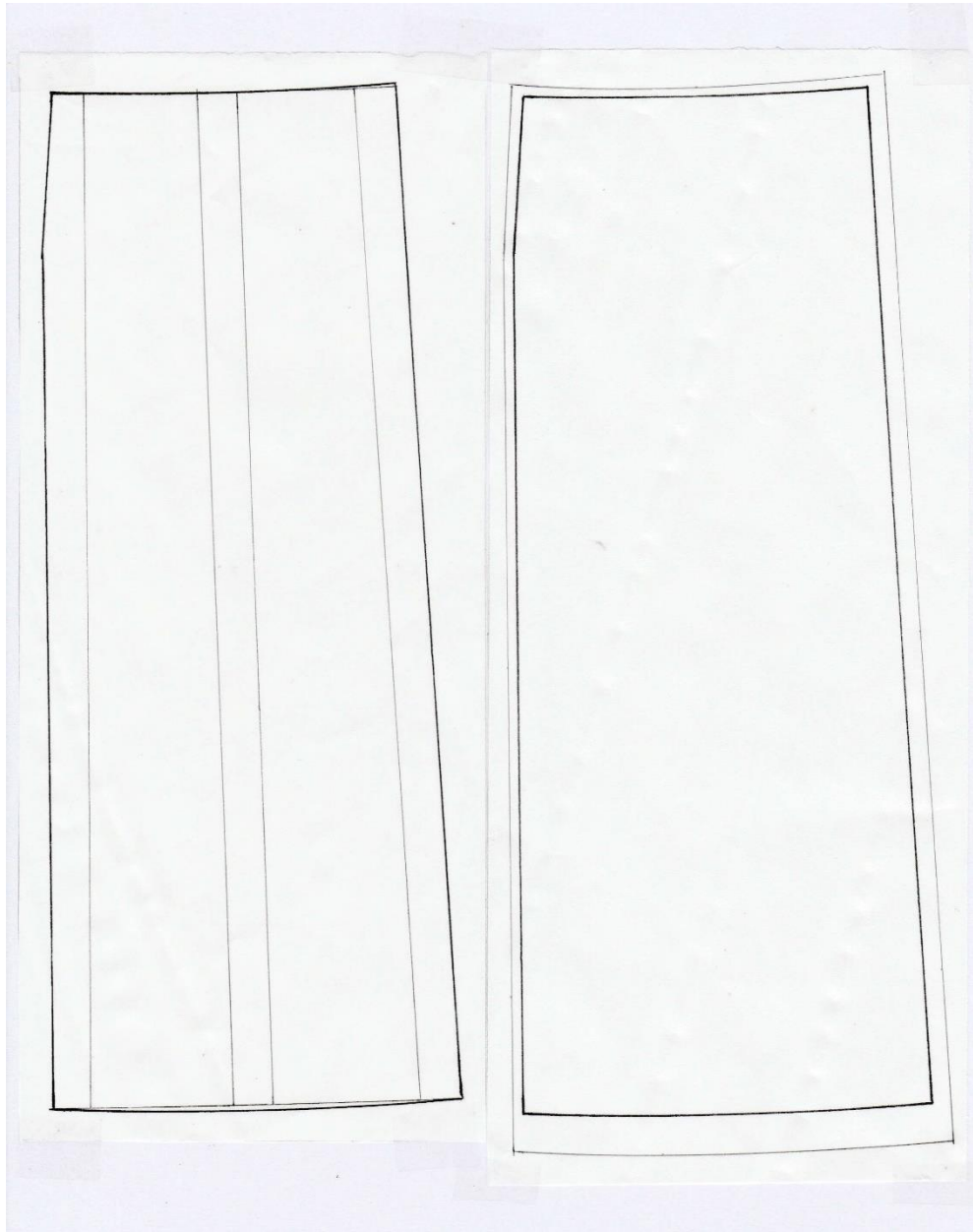

Modeliranje donjeg dijela haljine (prednja sredina)

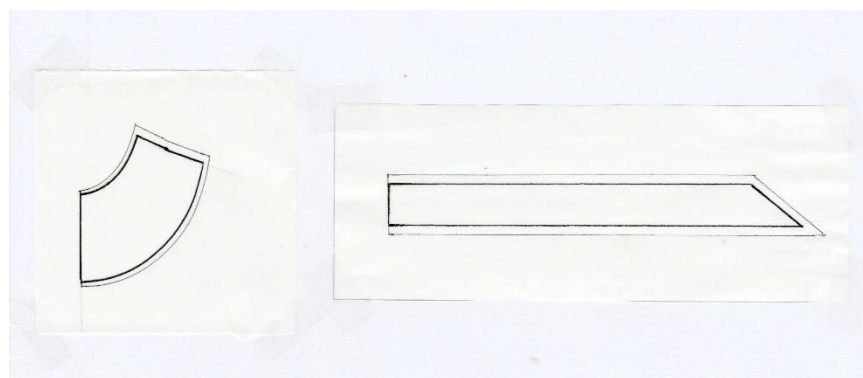
Modeliranje donjeg dijela haljine (stražnja bočna strana)

Modeliranje donjeg dijela haljine (stražnja središnja strana)

Modeliranje rukava haljine

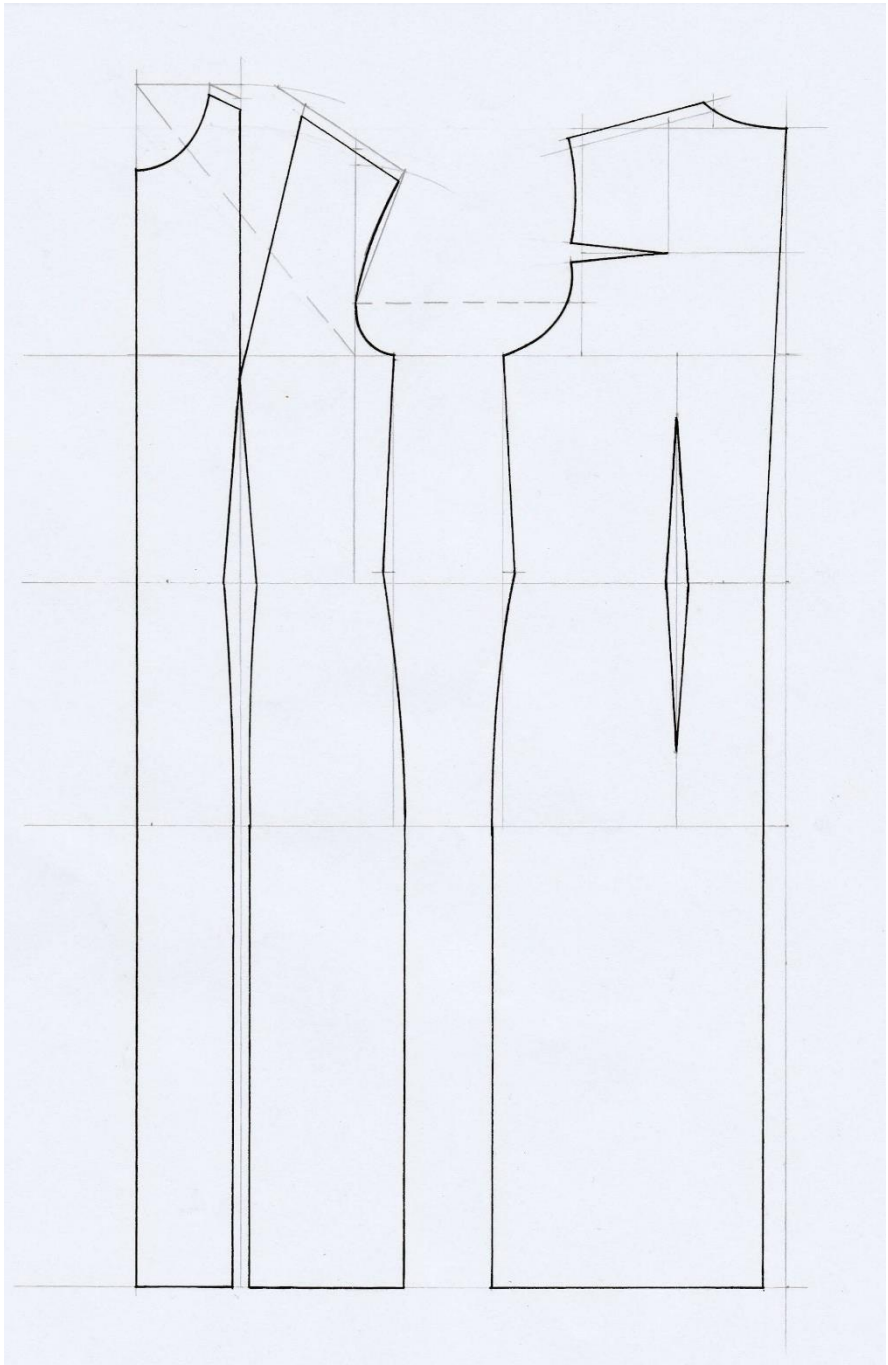

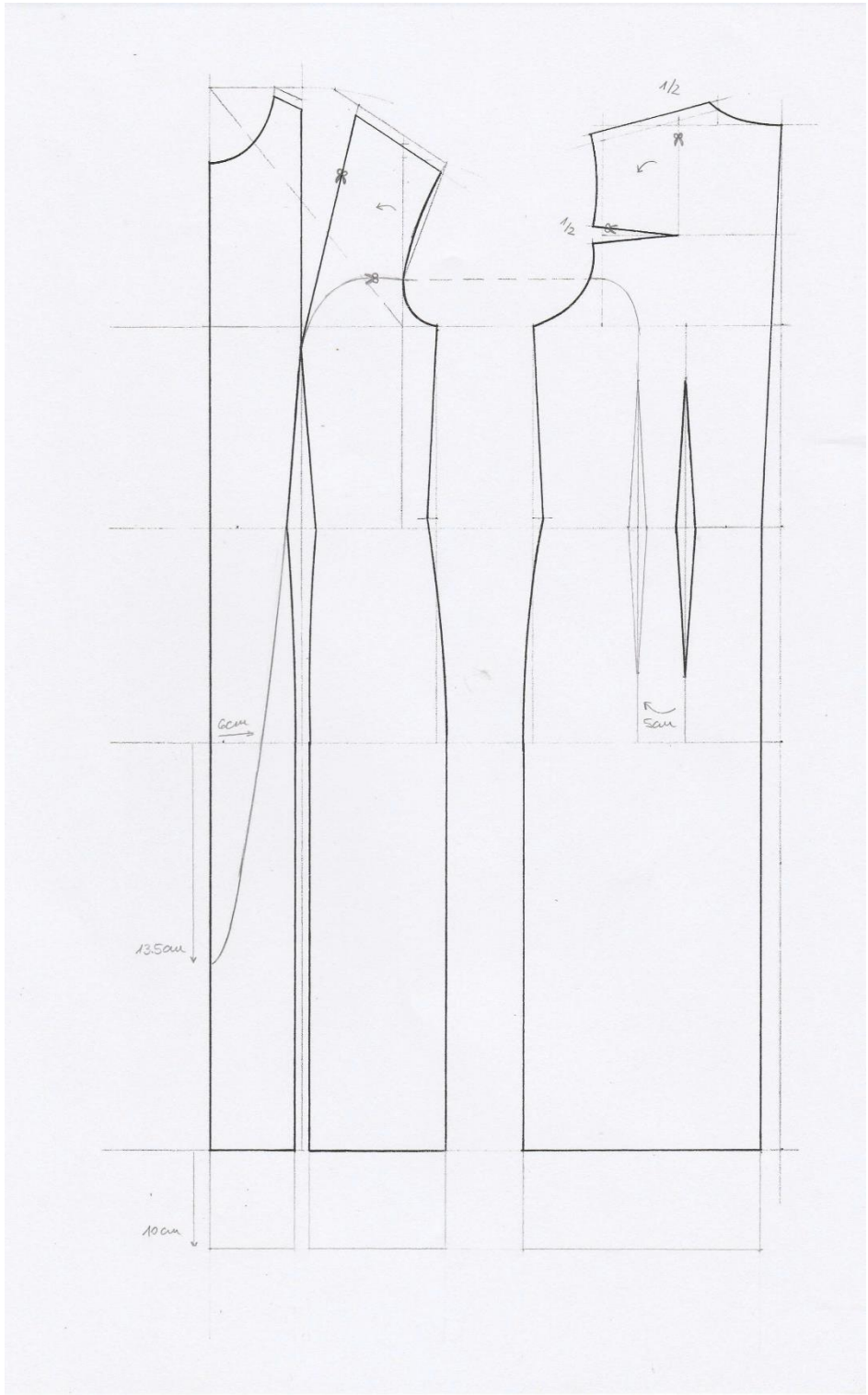
3.3.DRUGI MODEL HALJINE

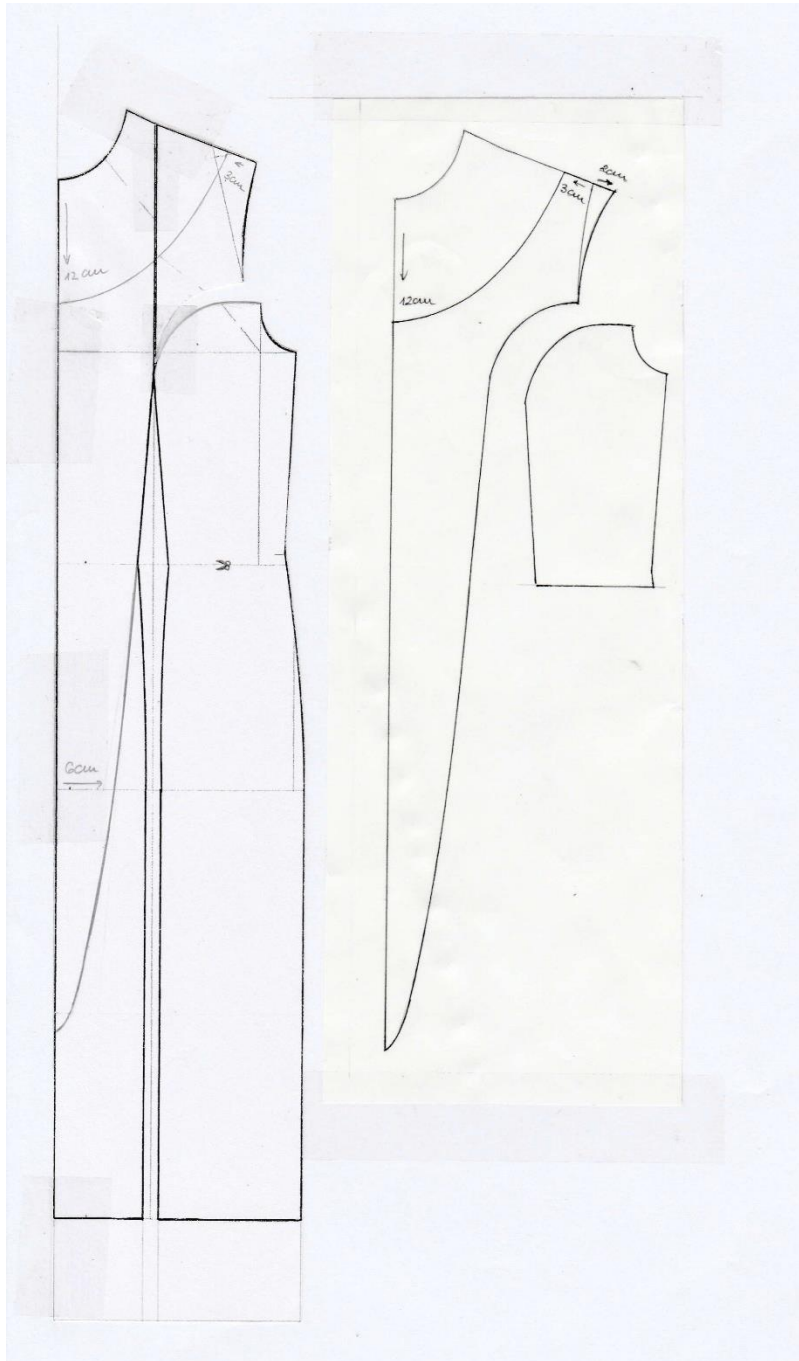
Opis drugog modela haljine

Gornji dio haljine sastoji se od sedam krojnih dijelova, tzv. princess kroja. Donji se dio haljine konstruiran je u dva sloja koji se sastoje od četiri krojna dijela. Prošireni su rukavi na haljini također konstruirani u dva sloja te se sastoje od dva krojna dijela.

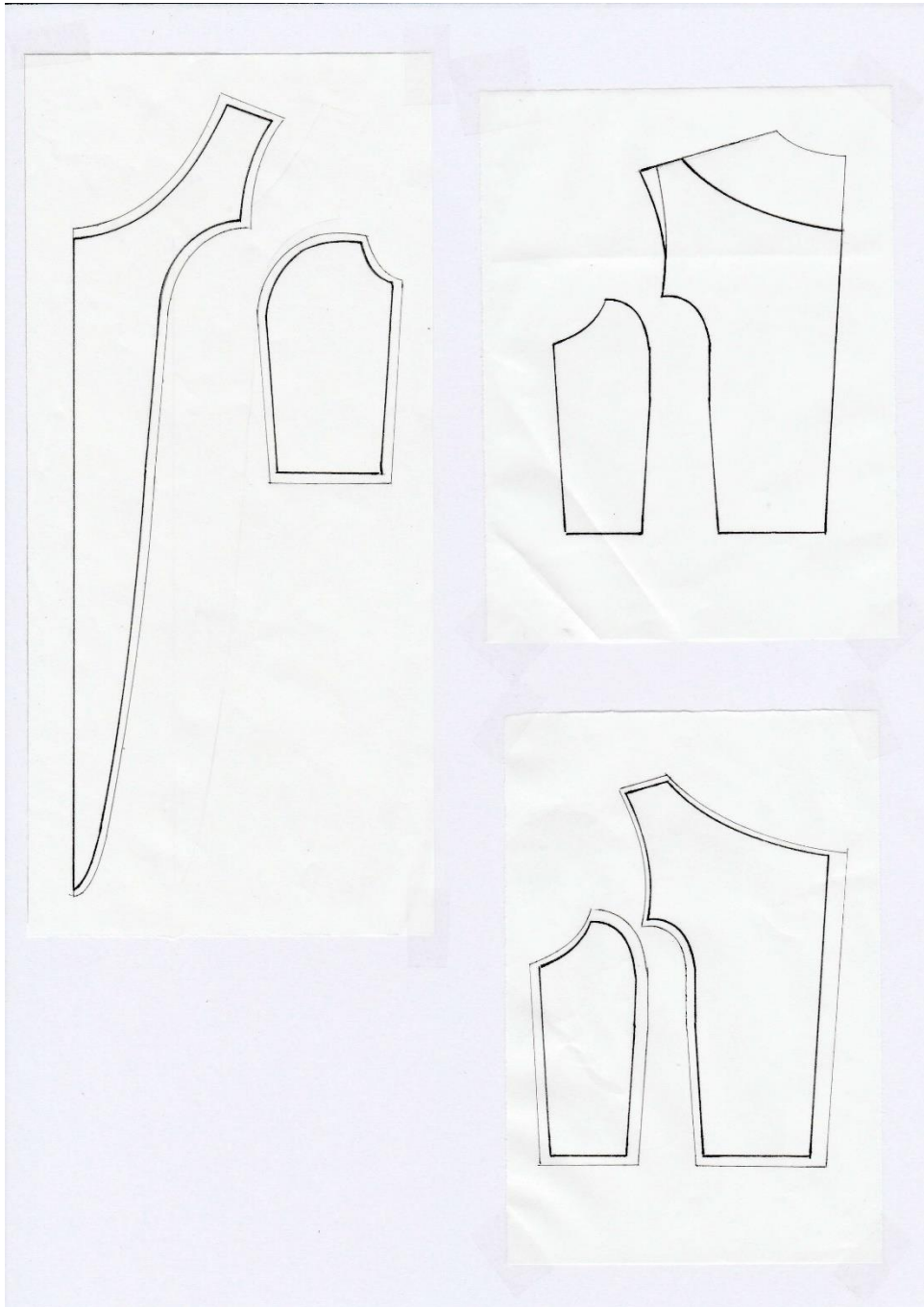

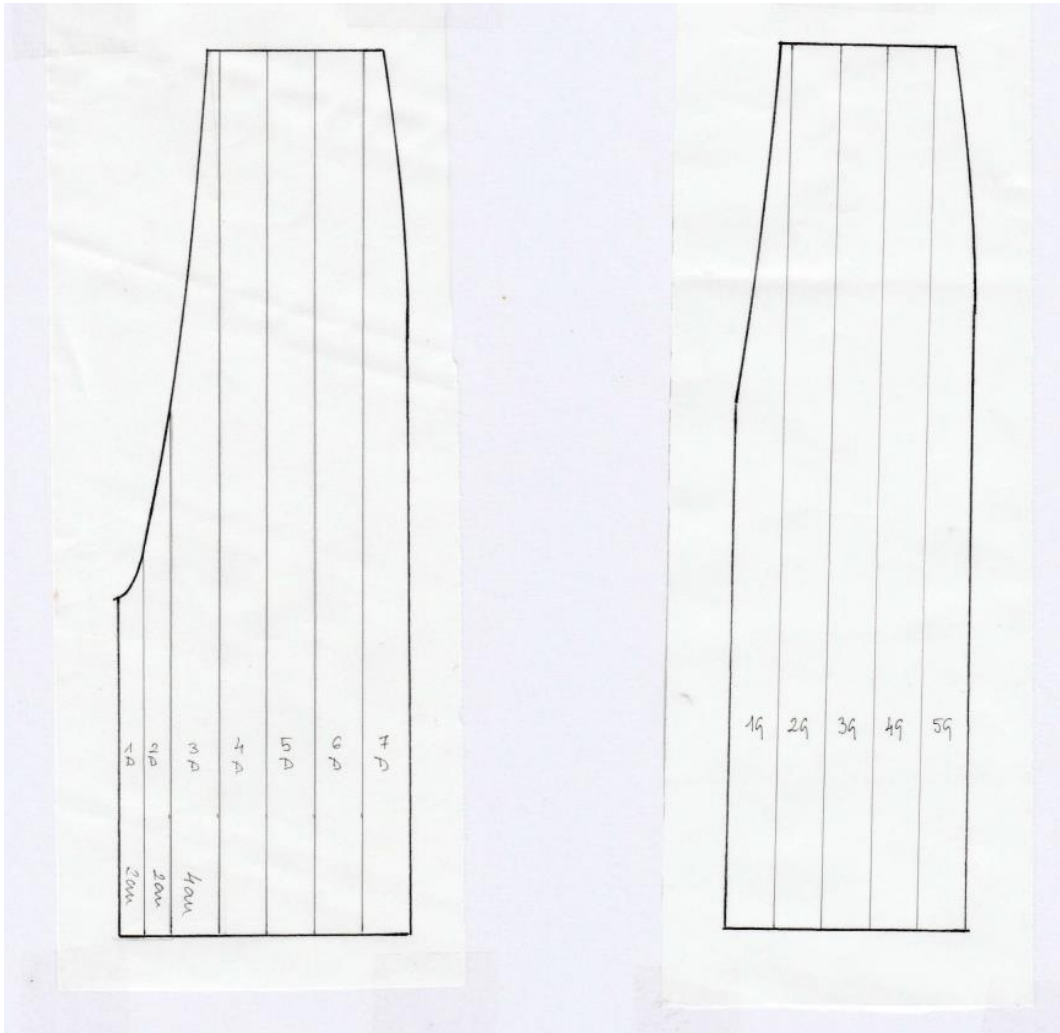

Modeliranje gornjeg dijela haljine

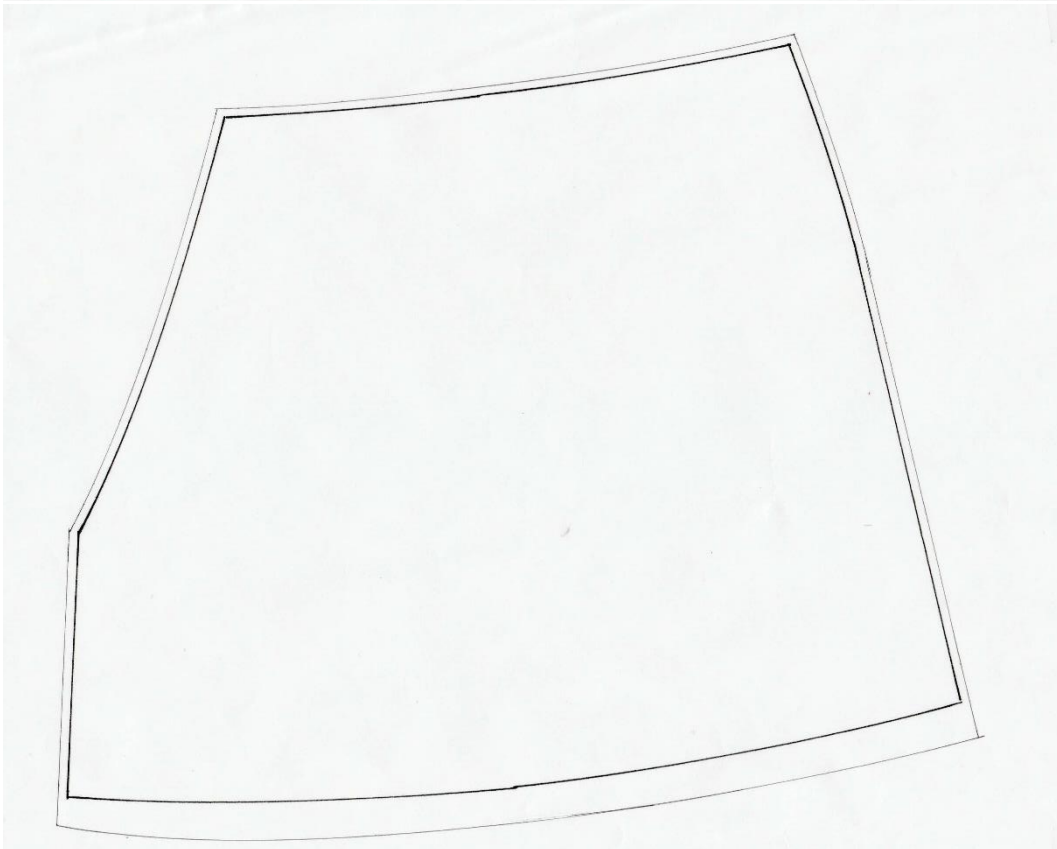
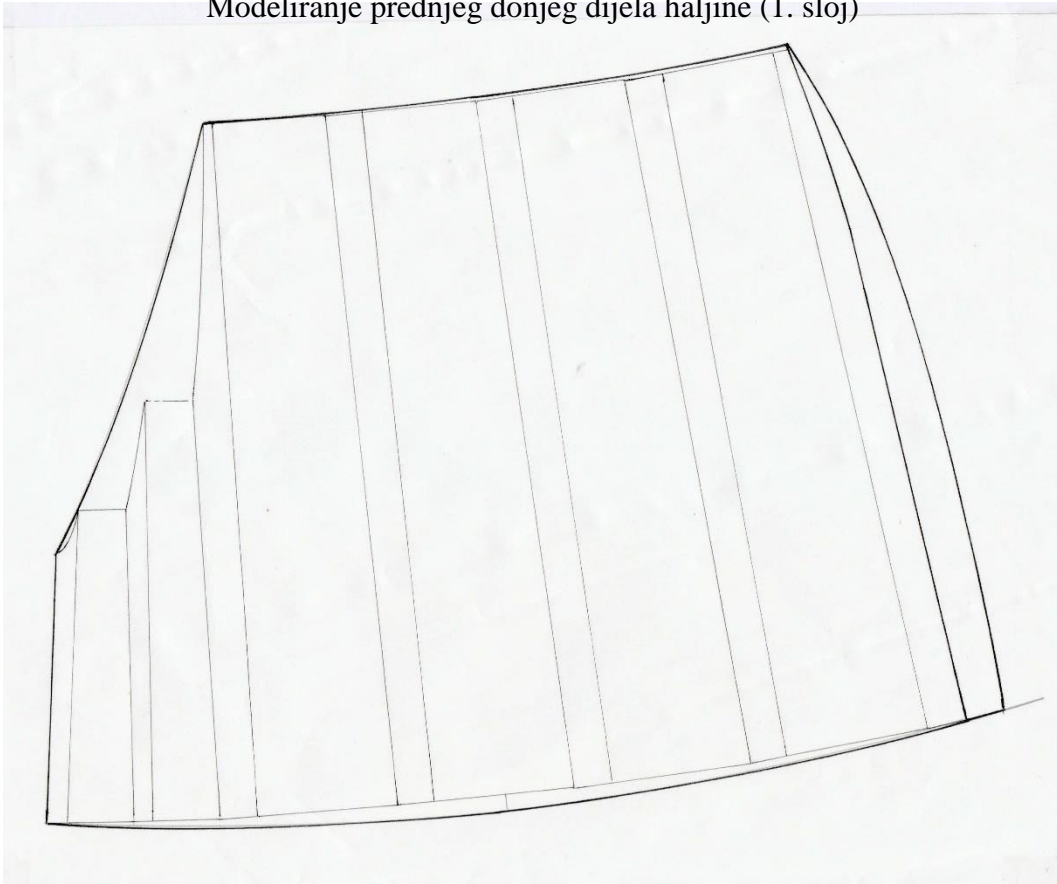

Modeliranje gornjeg dijela haljine

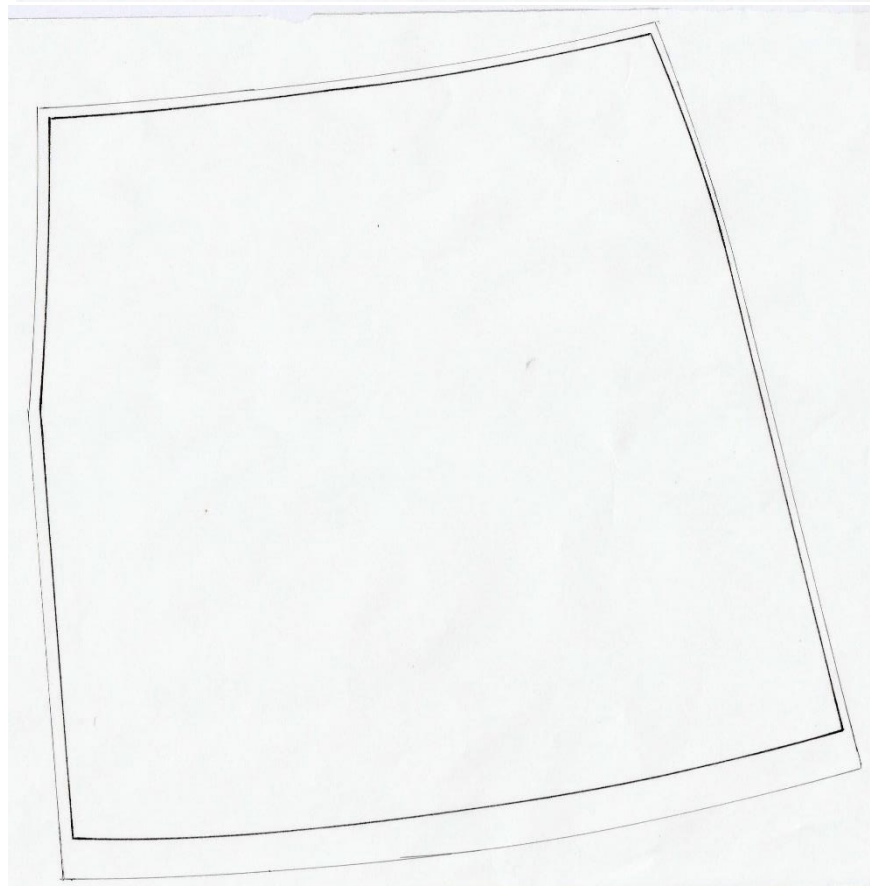
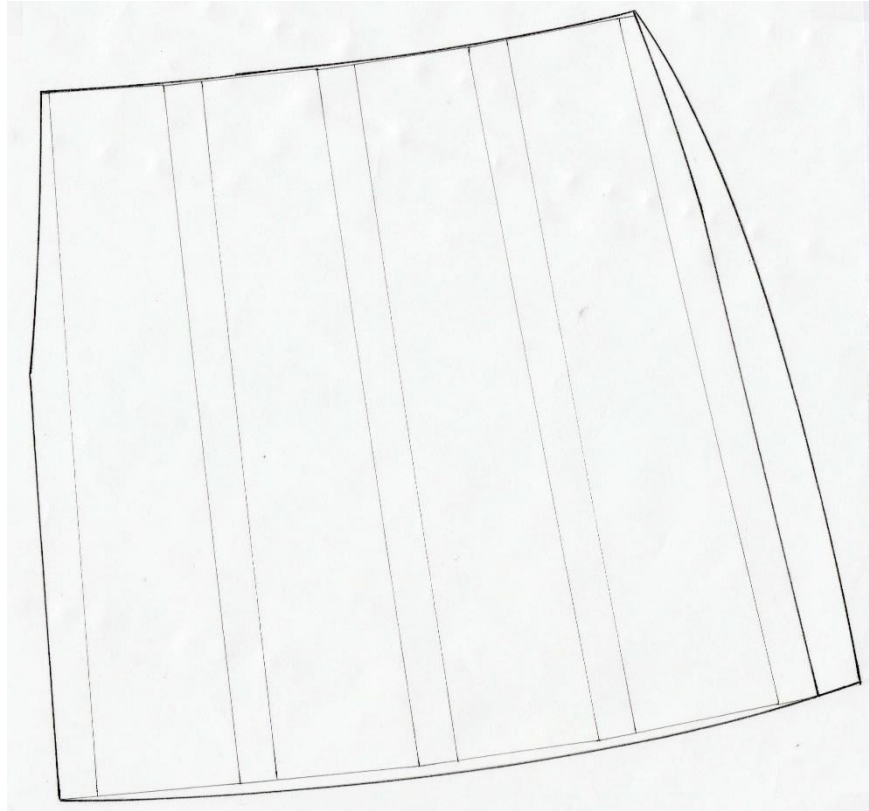

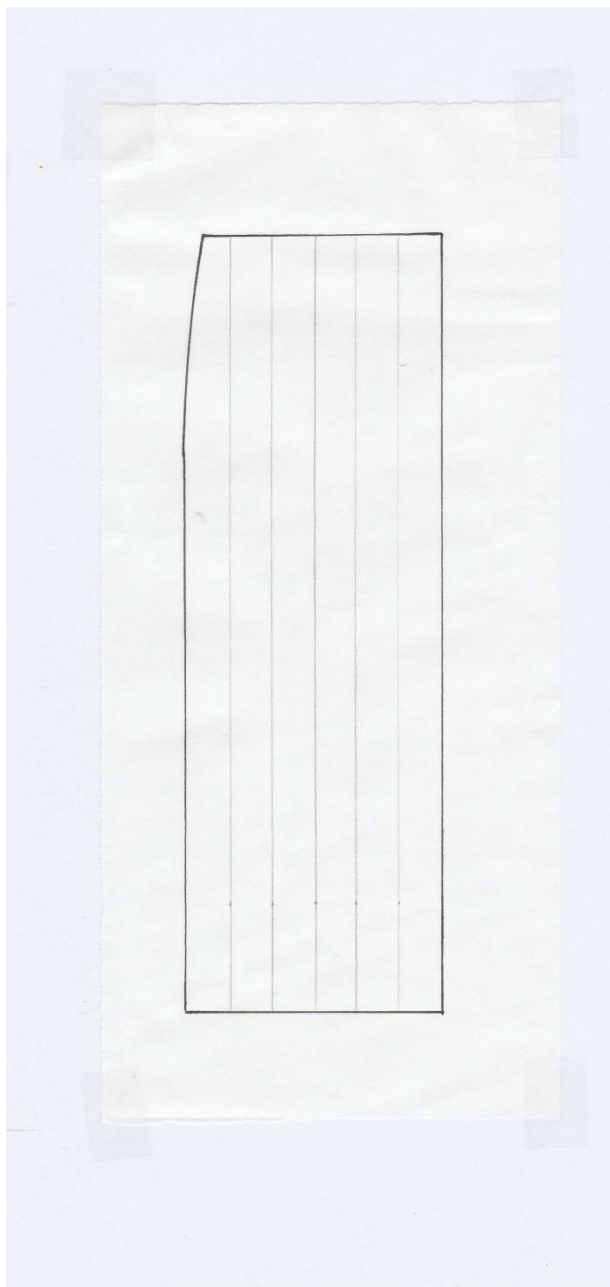
Modeliranje donjeg dijela haljine

Modeliranje prednjeg donjeg dijela haljine (1. sloj)

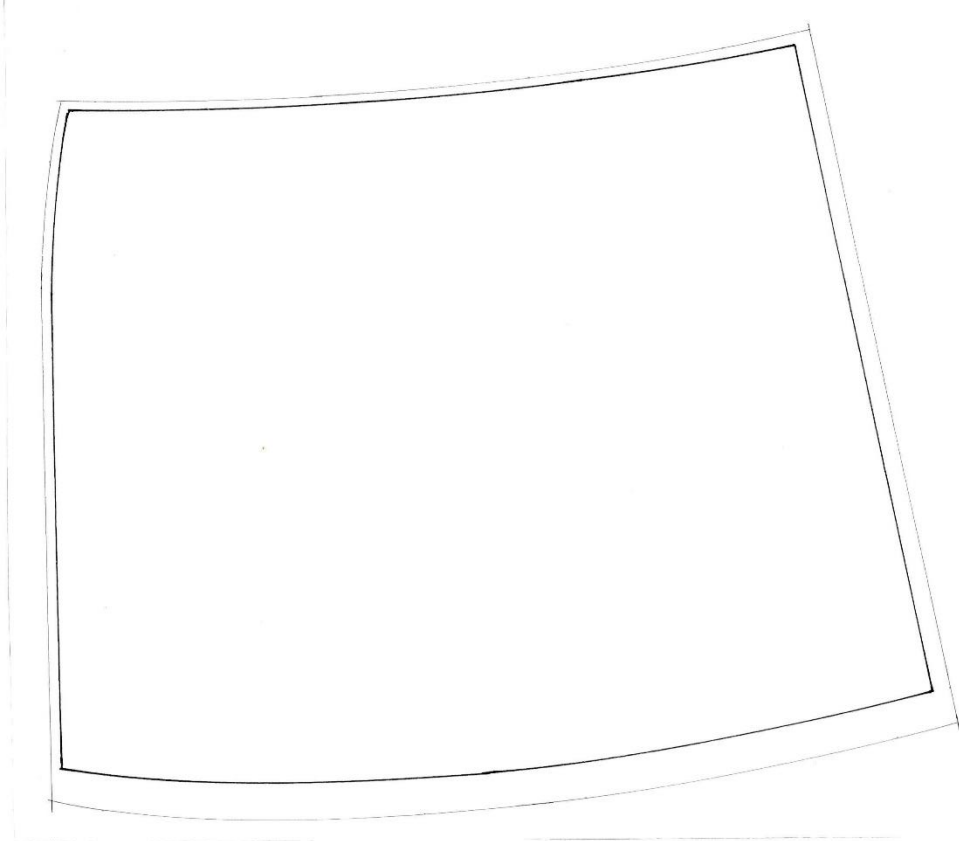
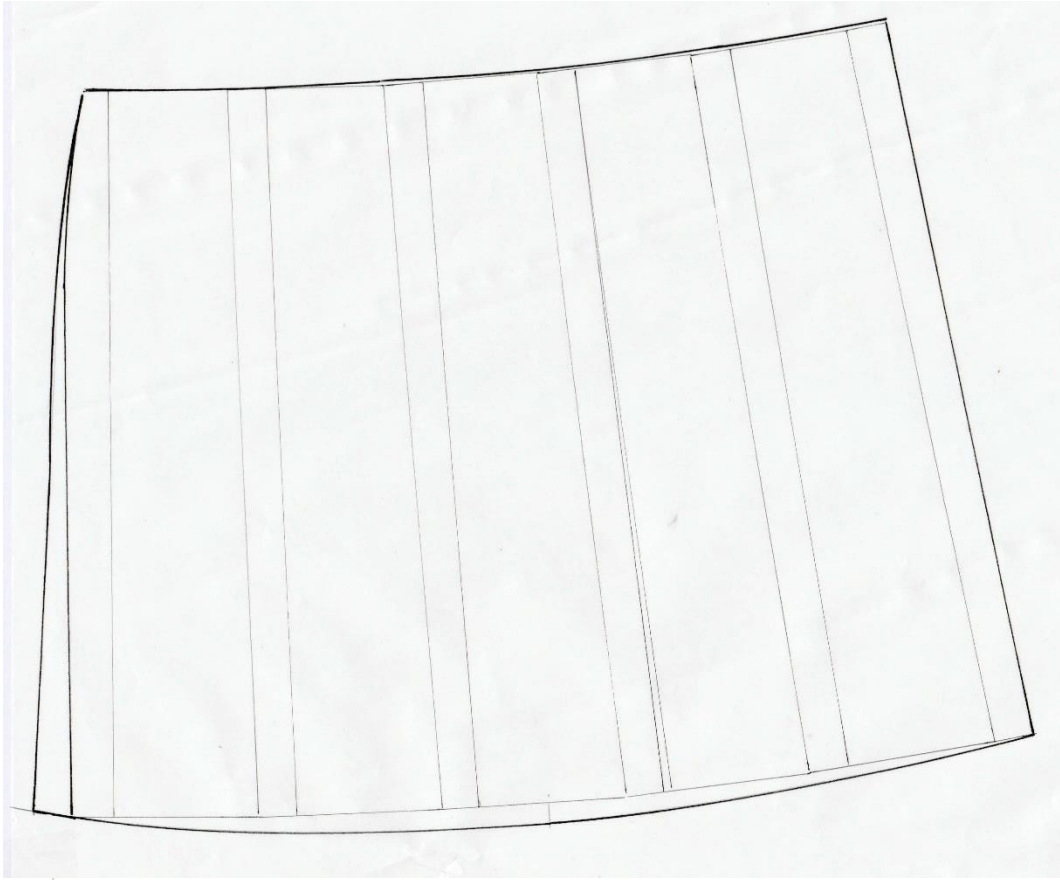

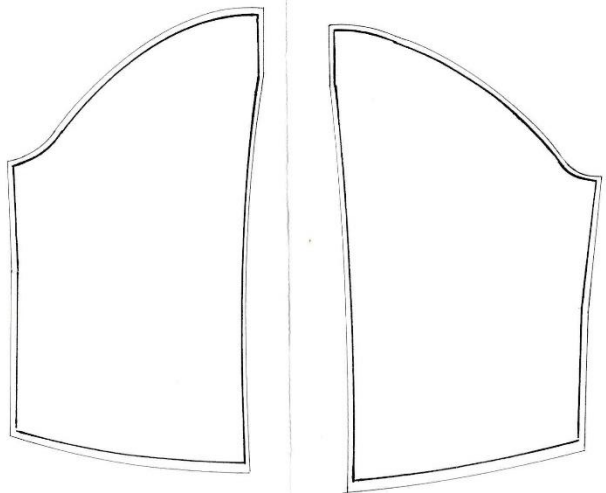
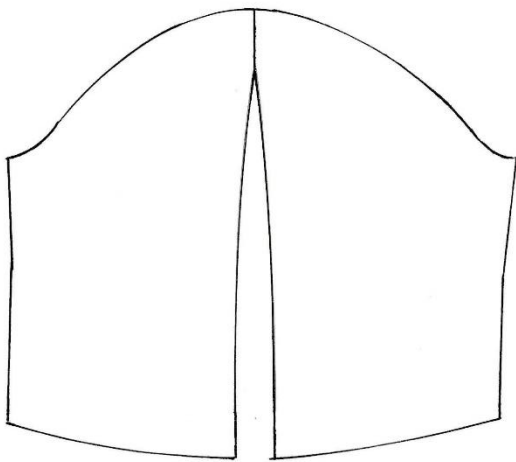
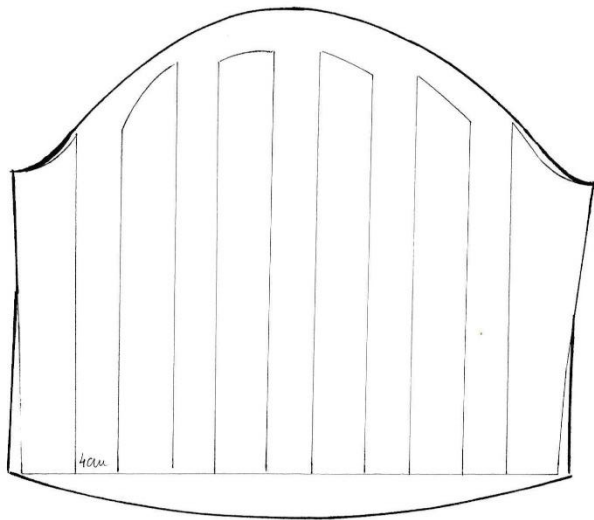
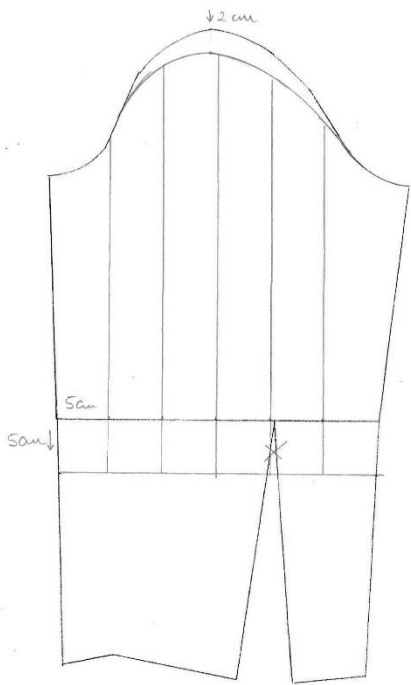
Modeliranje prednjeg donjeg dijela haljine (2. sloj)

Modeliranje stražnjeg donjeg dijela haljine (krojiti 4 puta za 1. i 2. sloj)

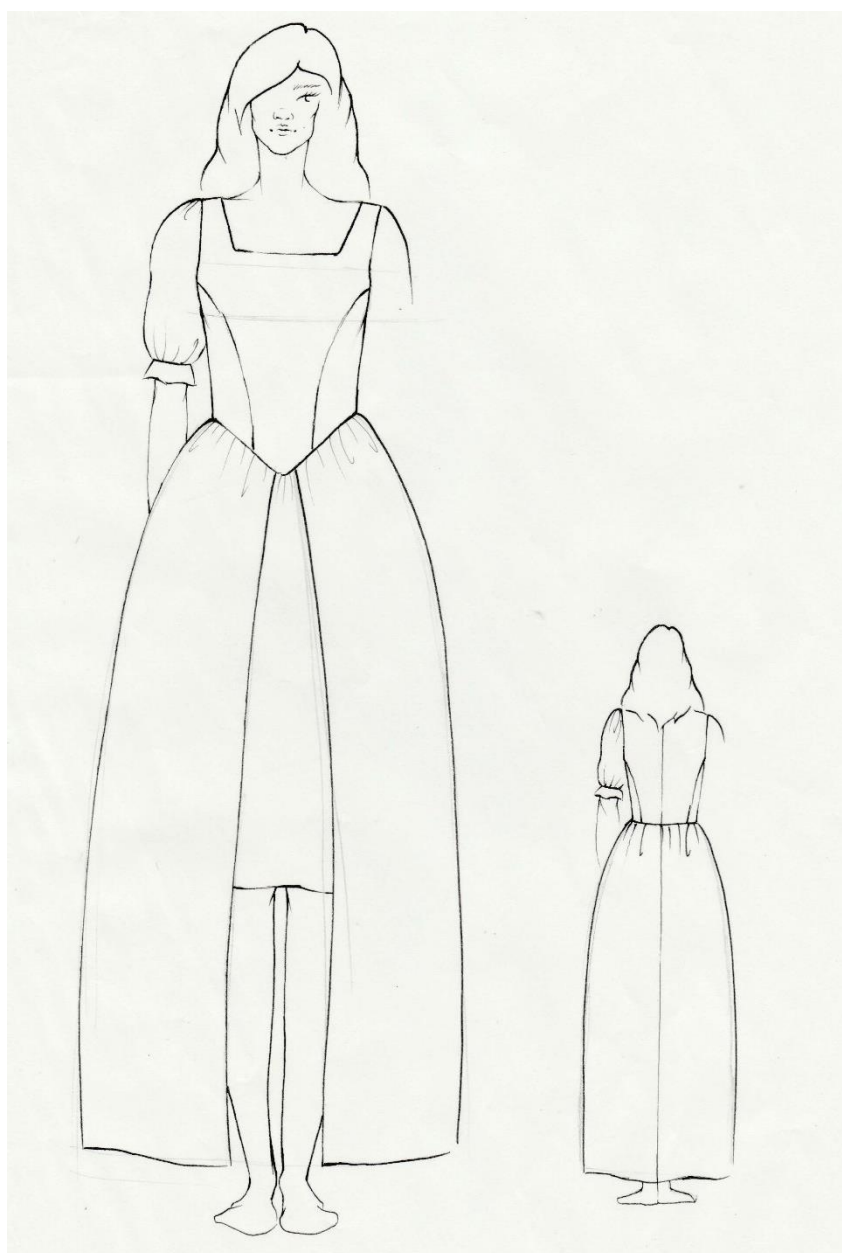

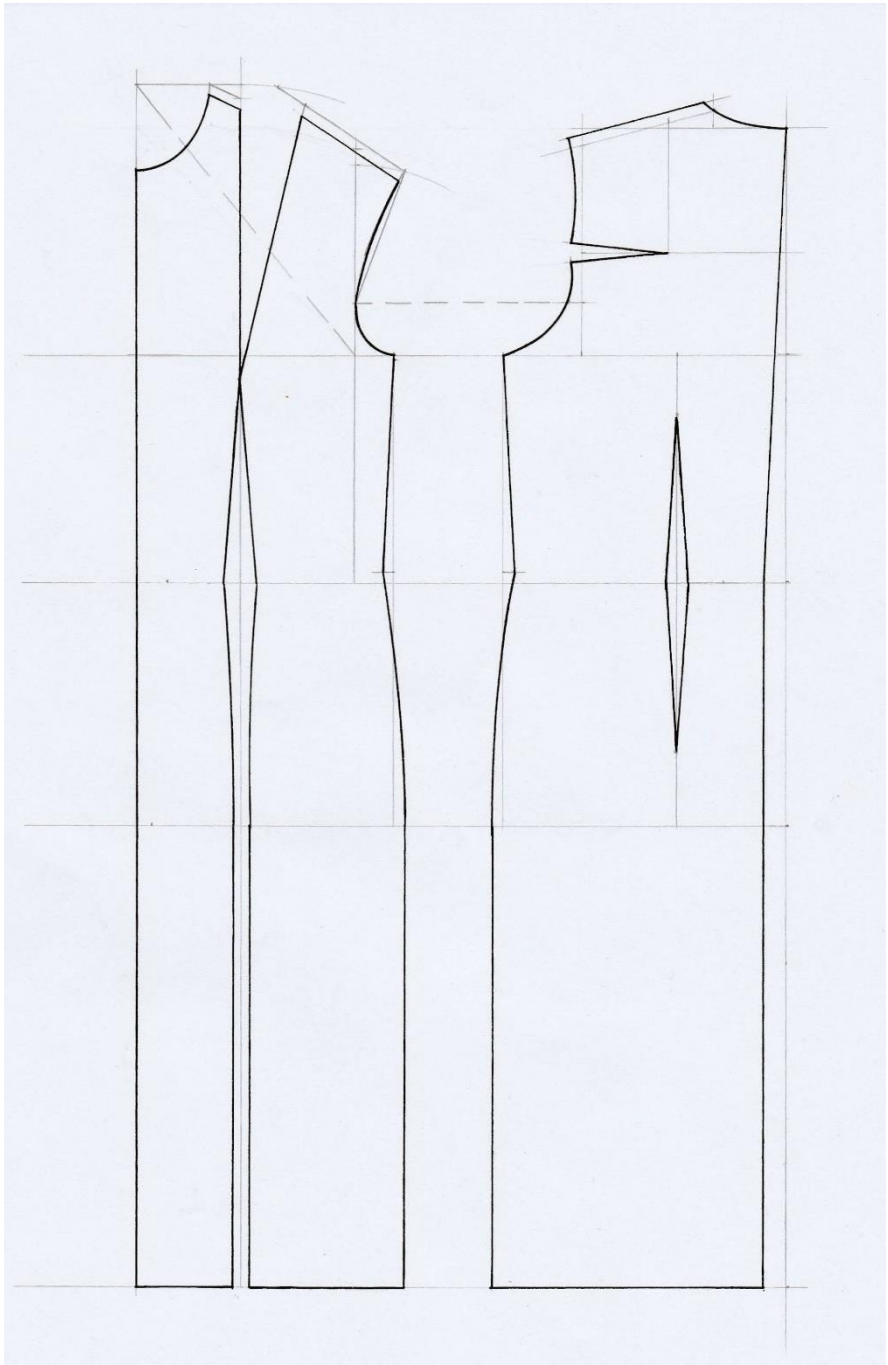
Modeliranje rukava haljine

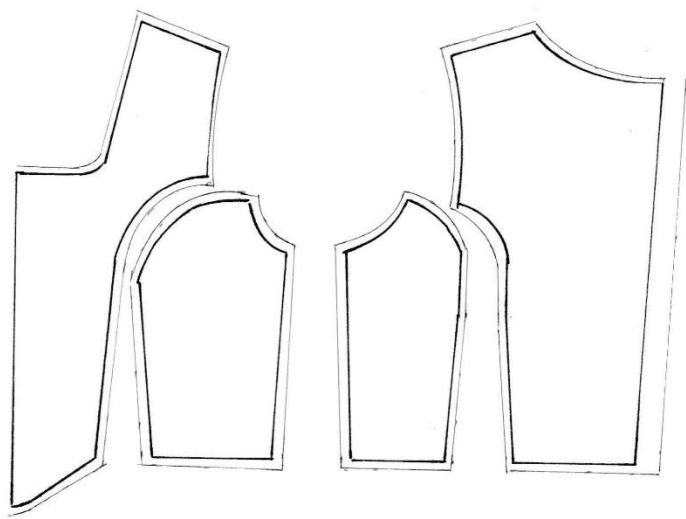
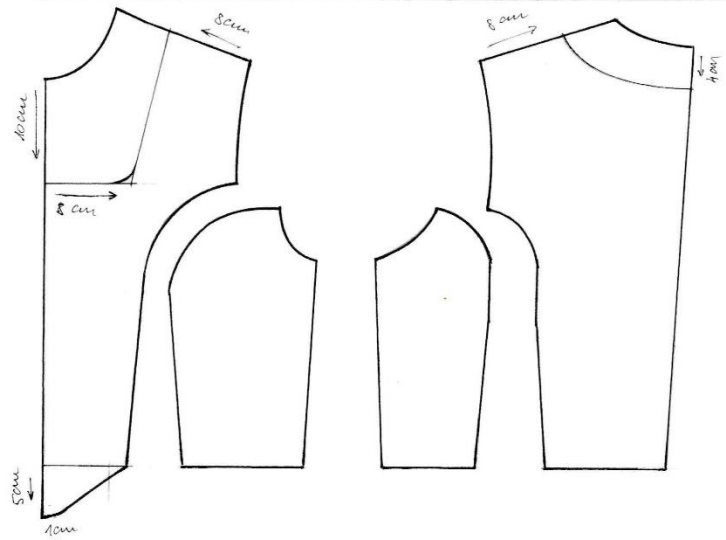
3.4. TREĆI MODEL HALJINE

Opis trećeg modela haljine

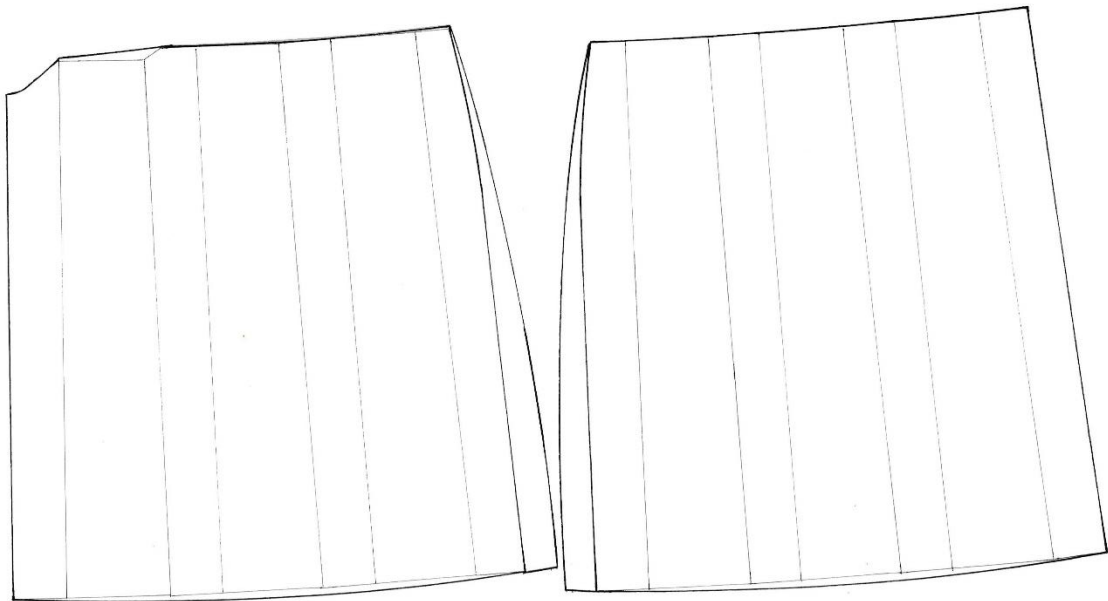
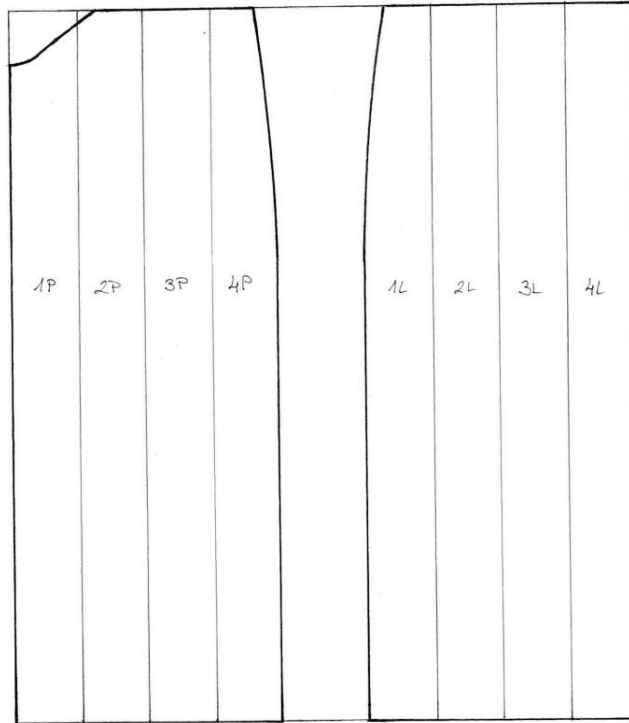
Gornji dio haljine sastoji se od sedam krojnih dijelova, tzv. princess kroja. Donji se dio haljine konstruiran je u dva sloja koji se sastoje od četiri krojna dijela. Prvi sloj donjeg dijela haljine sastoji se od 3 krojna ,a gornji sloj donjeg dijela haljine sastoji se od 6 krojnih dijelova. Prošireni se rukavi na haljini sastoje od jednog krojnog dijela sa ukrasnim rubom.

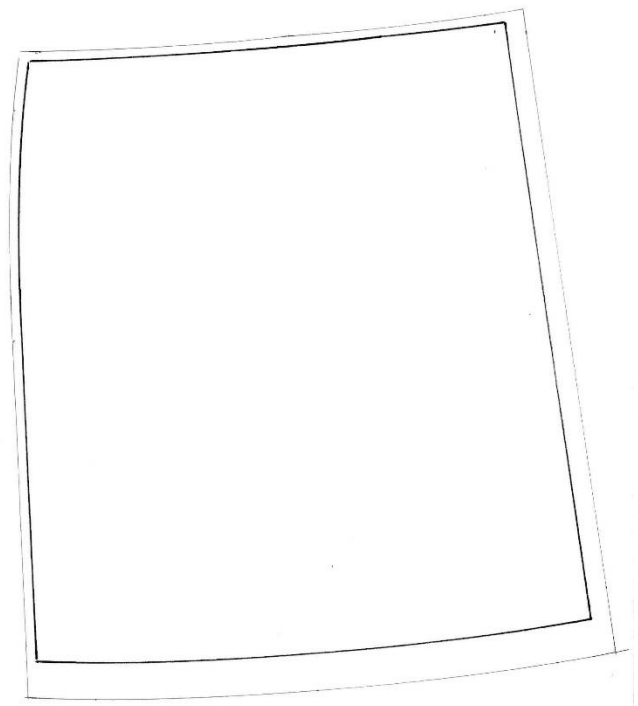
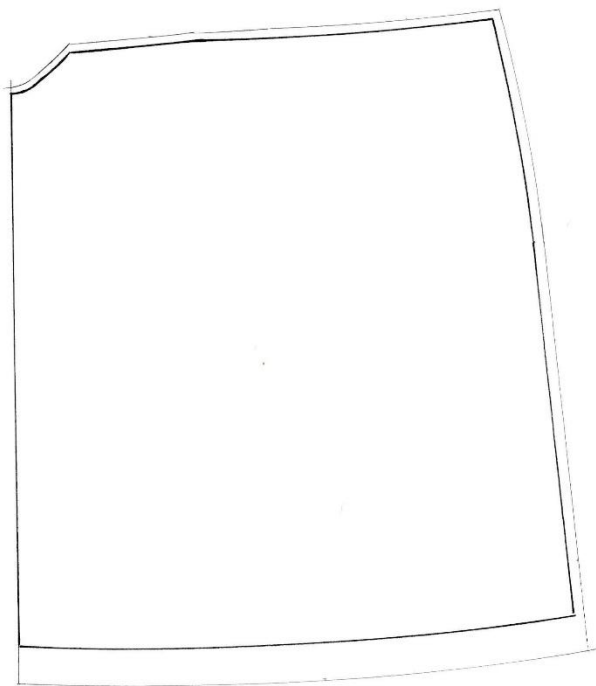

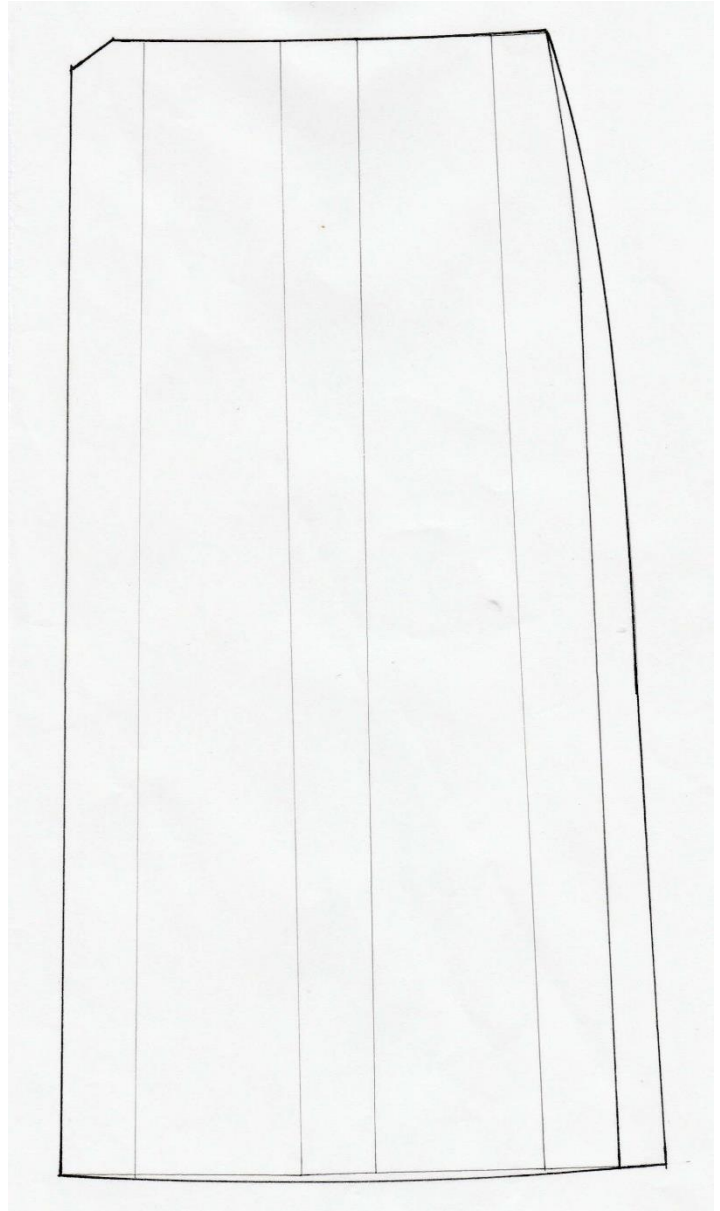
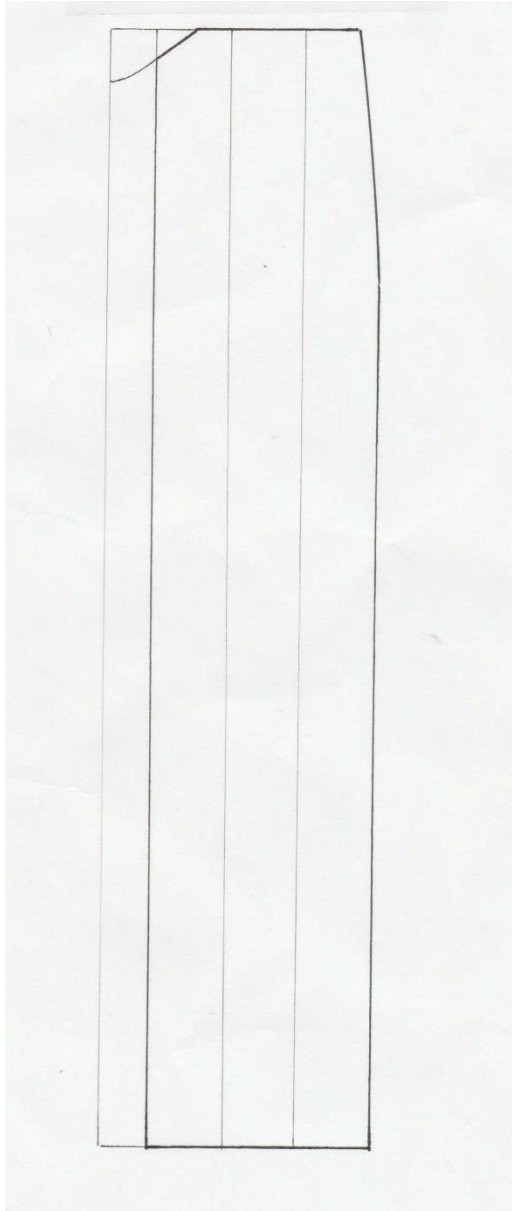

Modeliranje gornjeg dijela haljine

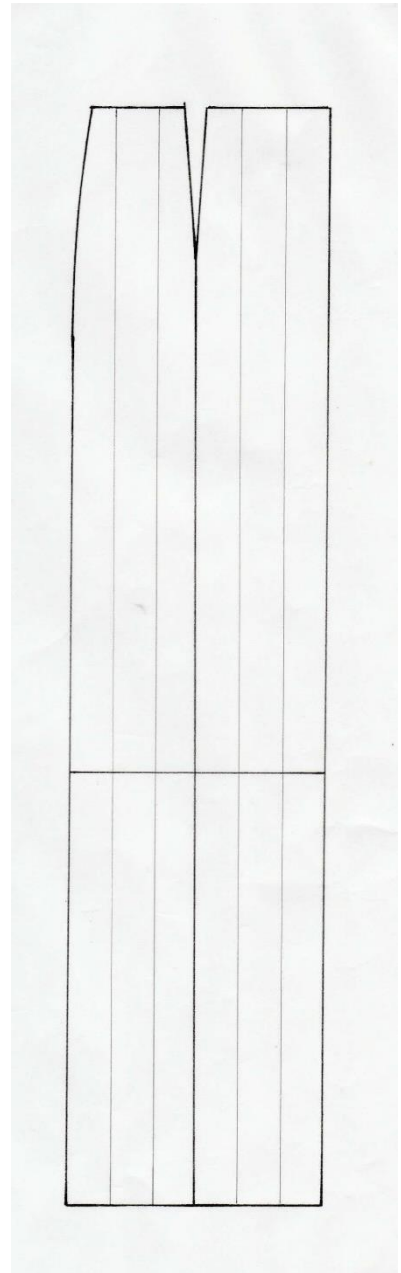
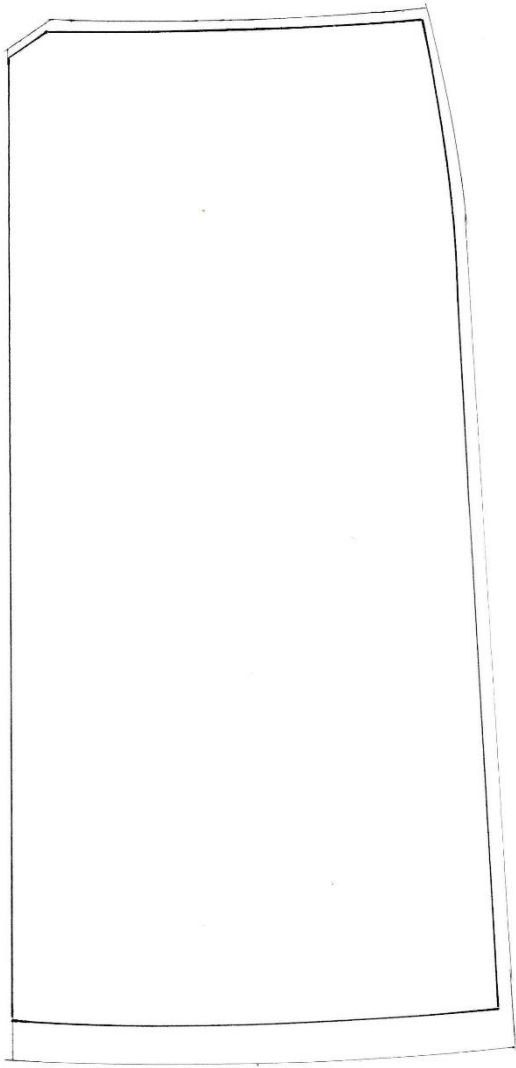

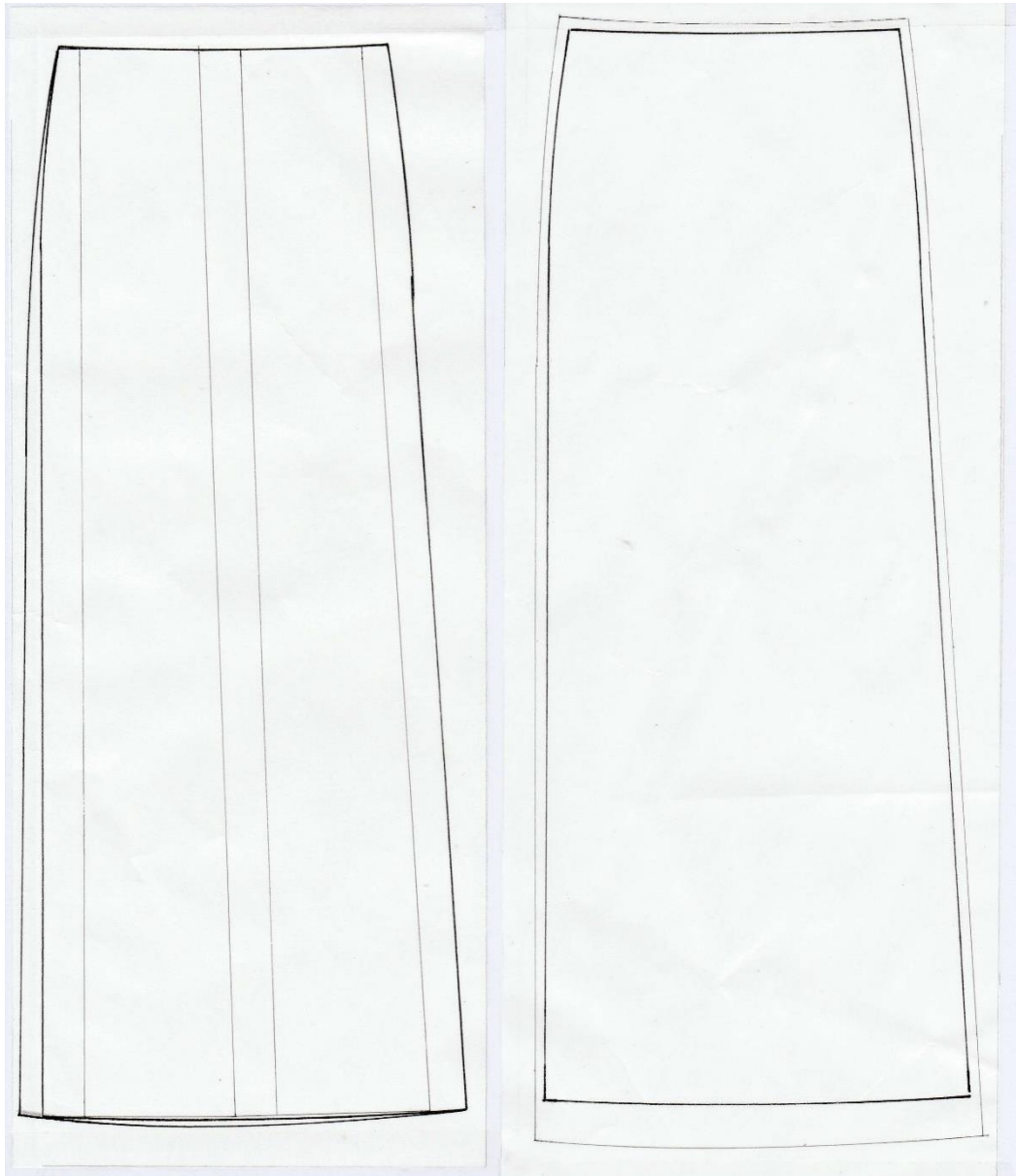
Modeliranje donjeg dijela haljine (1. sloj)

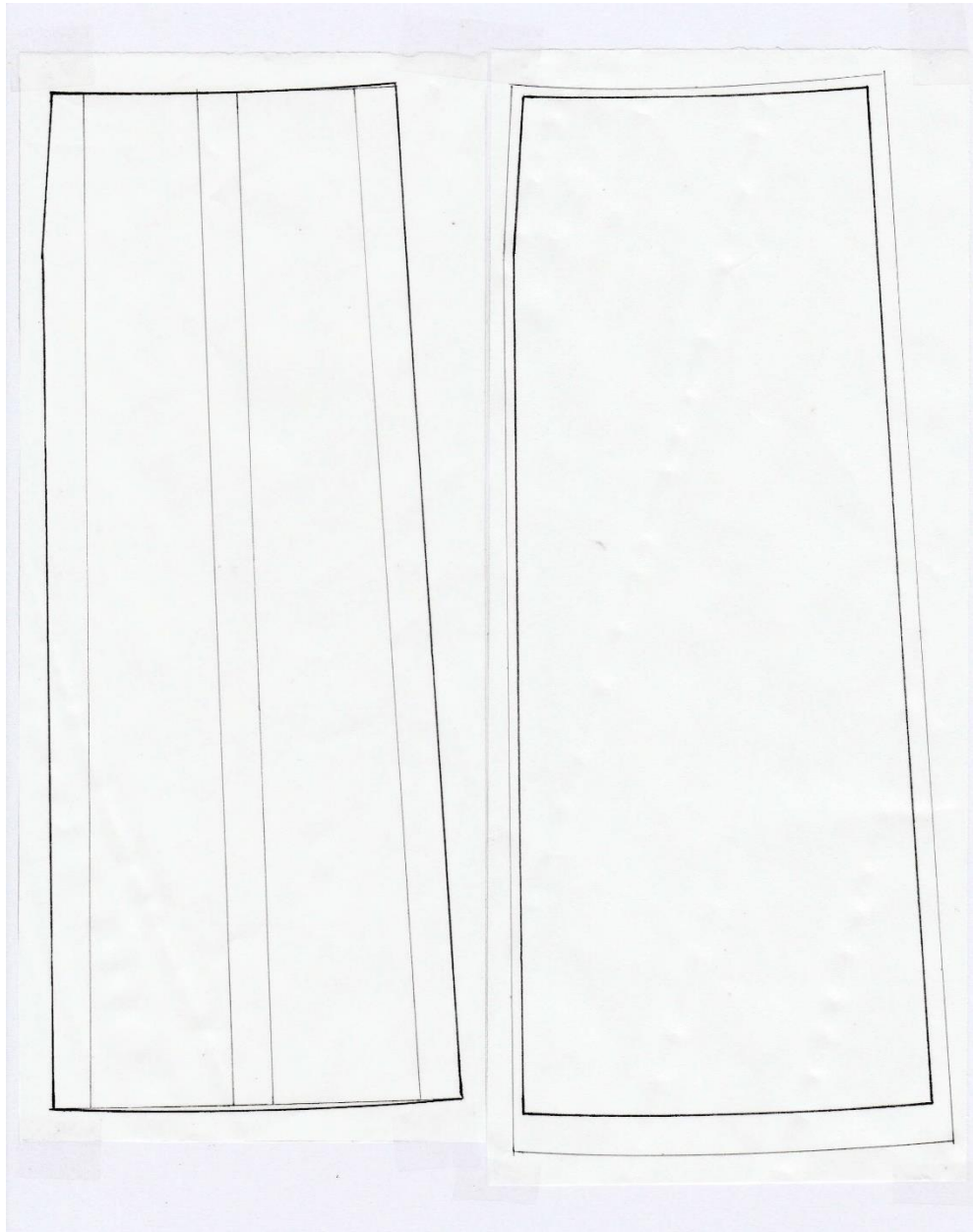

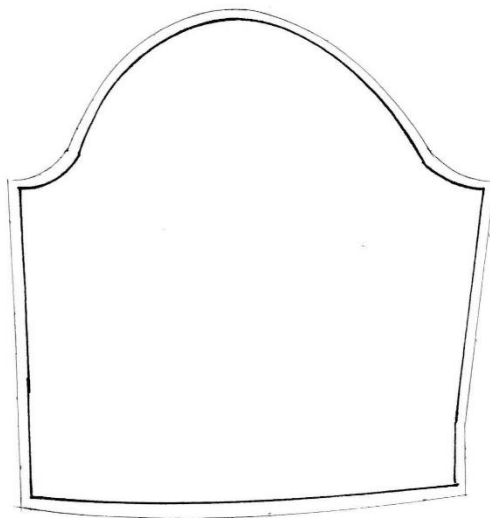
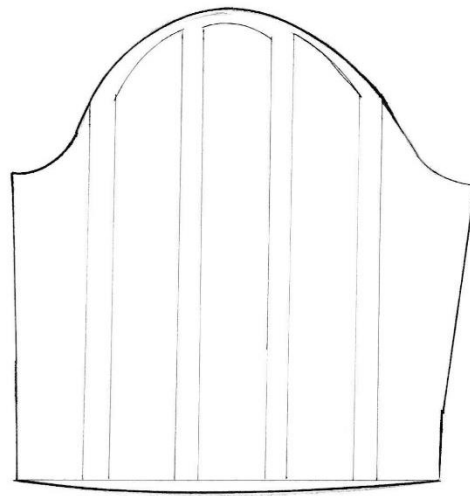
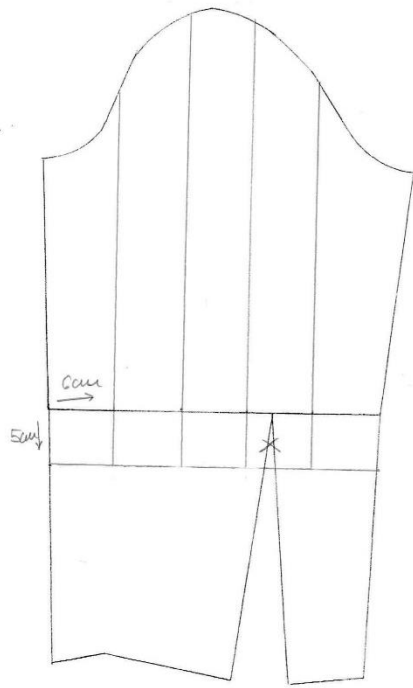
Modeliranje prednjeg donjeg dijela haljine (2. sloj)

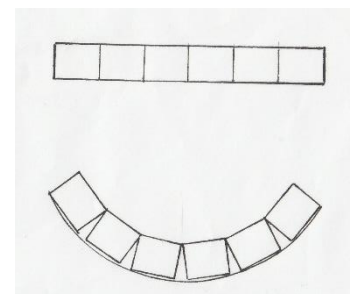

Modeliranje stražnjeg donjeg dijela haljine (2. sloj)

Modeliranje rukava haljine

4. ZAKLJUČAK

Za vrijeme istraživanja u ovome završnom radu došla sam do novih saznanja. Rad je započeo uvodom u povijest 17. stoljeća te opisom stanja tada važnih velesila. Saznanjem o političkoj, ekonomskoj i gospodarskoj situaciji zemalja toga vremena jasno su opisani uvjeti i utjecaji pod kojima se razvijala umjetnost i društveni život. Nakon jasnog shvaćanja povijesti slijedila je analiza ženskog baroknog kostima, tj. ženskog povijesnog kostima 17. stoljeća. Kroz ovu analizu pratimo razvoj ženskog baroknog kostima te promjenu siluete kroz razdoblje. Iako je riječ o jednom stilskom razdoblju, male su promjene vidljive u promjeni siluete kroz razdoblje što je bio tek uvod u nadolazeće brze promjene u načinu odijevanja kroz povijest.

Drugi dio rada bavi se konstrukcijom i modeliranjem ženskih haljina inspiriranim razdobljem baroka. Skice, kao i sama konstrukcija i modeliranje, modela haljina napravljeni su prema cjelinama razdoblja.

Ovim radom i konstrukcijom i modeliranjem ženskih haljina inspiriranim razdobljem baroka može se zaključiti da se inspiracija uvijek može pronaći u povijesnim kostimima pomoću čega stvaramo potpuno nove kreacije.

5. LITERATURA

Boucher, F. (1987.) *20 000 Years of Fashion*, New York: Harry N. Abrams

Phyllis G. Tortora, Keith Eubank. *Survey of historic costume : a history of Western dress*, New York: Fairchild Publications, 2011.

Andre Mohorovičić (1960). *Enciklopedija Likovnih Umjetnosti*, Zagreb: Leksikografski zavod FNRJ

Darko Ujević (2010.) *Tehnike konstruiranja i modeliranja odjeće*, Zagreb: Tekstilno-tehnološki fakultet ZRINSKI d.d. Čakovec

Leksikografski zavod Miroslav Krleža (2021). *Francuska*, Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje, URL: <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=20390#poglavlje11488> (pristupljeno 8. kolovoza 2022).

Leksikografski zavod Miroslav Krleža (2021). *Henrik IV.*, Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje, URL: <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=25017> (pristupljeno 8. kolovoza 2022).

Leksikografski zavod Miroslav Krleža (2021). *Marija Medici*, Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje, URL: <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=38919> (pristupljeno 8. kolovoza 2022).

Leksikografski zavod Miroslav Krleža (2021). *Luj XIII.*, Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje, URL: <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=37458> (pristupljeno 8. kolovoza 2022).

Leksikografski zavod Miroslav Krleža (2021). *Luj XIV.*, Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje, URL: <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=37459> (pristupljeno 8. kolovoza 2022).

Leksikografski zavod Miroslav Krleža (2021). *Engleska*, Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje, URL: <https://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=17961#poglavlje11585> (pristupljeno 8. kolovoza 2022).

Leksikografski zavod Miroslav Krleža (2021). *Jakov I.*, Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje, URL: <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=28567> (pristupljeno 8. kolovoza 2022).

Leksikografski zavod Miroslav Krleža (2021). *Karlo I.*, Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje, URL: <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=30539> (pristupljeno 8. kolovoza 2022).

Leksikografski zavod Miroslav Krleža (2021). *Commonwealth*, Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje, URL: <https://enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=12321> (pristupljeno 8. kolovoza 2022).

Leksikografski zavod Miroslav Krleža (2021). *Oliver Cormwell*, Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje, URL: <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=12845> (pristupljeno 8. kolovoza 2022).

Leksikografski zavod Miroslav Krleža (2021). *Karlo II.*, Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje, URL: <https://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=30548> (pristupljeno 8. kolovoza 2022).

Leksikografski zavod Miroslav Krleža (2021). *Jakov II.*, Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje, URL: <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=28571> (pristupljeno 8. kolovoza 2022).

Leksikografski zavod Miroslav Krleža (2021). *Vilim II. Oranski*, Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje, URL: <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=64652> (pristupljeno 8. kolovoza 2022).

Leksikografski zavod Miroslav Krleža (2021). *Ana Stuart*, Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje, URL: <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=2510> (pristupljeno 8. kolovoza 2022).

Leksikografski zavod Miroslav Krleža (2021). *Velika Britanija i Sjeverna Irska*, Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje, URL: <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=64138> (pristupljeno 8. kolovoza 2022).

Leksikografski zavod Miroslav Krleža (2021). *Španjolska*, Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje, URL: <https://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=59817#poglavlje11636> (pristupljeno 8. kolovoza 2022).

Leksikografski zavod Miroslav Krleža (2021). *Italija*, Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje, URL: <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=28030#poglavlje11279> (pristupljeno 8. kolovoza 2022).

Leksikografski zavod Miroslav Krleža (2021). *Nizozemska*, Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje, URL: <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=43943> (pristupljeno 8. kolovoza 2022).

Leksikografski zavod Miroslav Krleža (2021). *barok*, Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje, URL: <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=6003> (pristupljeno 8. kolovoza 2022).

Editors of Encyclopaedia Britannica (2022.). *Heinrich Wölfflin*, Britannica, URL: <https://www.britannica.com/art/art-history> (pristupljeno 8. kolovoza 2022)

Leksikografski zavod Miroslav Krleža (2021). *manirizam*, Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje, URL: <https://enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=38642> (pristupljeno 12. kolovoza 2022)

Fashion History Timeline (2020.), *Fontagne*, URL: <https://fashionhistory.fitnyc.edu/fontange/> (pristupljeno 11. kolovoza 2022)

Vogue runway (2012.), *Chanel Resort 2013*, URL: <https://www.vogue.com/fashion-shows/resort-2013/chanel> (pristupljeno 16. kolovoza 2022)

Vogue runway (2017.), *Chanel Resort 2018*, URL: <https://www.vogue.com/fashion-shows/resort-2018/chanel> (pristupljeno 16. kolovoza 2022)

MAM-E FASHION DICTIONARY (2021.), *Westwood, Vivienne jesen/zima 1987. g.*, URL: <https://fashion.mam-e.it/vivienne-westwood/> (pristupljeno 16. kolovoza 2022)

Vogue runway (2021.) *Vivienne Westwood fall 1993. g, ready-to-wear*. URL : <https://www.vogue.com/fashion-shows/fall-1993-ready-to-wear/vivienne-westwood> (pristupljeno 16. kolovoza 2022)

Vogue runway (2021.) *Vivienne Westwood spring 1994. g., ready-to-wear*, URL: <https://www.vogue.com/fashion-shows/spring-1994-ready-to-wear/vivienne-westwood> (pristupljeno 16. kolovoza 2022)

Vogue runway (2021.) *Vivienne Westwood fall 1995. g., ready-to-wear*, URL : <https://www.vogue.com/fashion-shows/fall-1995-ready-to-wear/vivienne-westwood#review>(pristupljeno 16. kolovoza 2022)

Victoria and Albert Museum (2022.), *Vivienne Westwood: a taste for the past*, URL: <https://www.vam.ac.uk/articles/vivienne-westwood-a-taste-for-the-past>

<https://www.metmuseum.org/art/collection/search/367840> (pristupljeno 16. kolovoza 2022)

6. CRTEŽI I SLIKE

Slika 1: Portret žene, 1600.g: <https://www.metmuseum.org/art/collection/search/435779>

(preuzeto 6. kolovoza 2022.)

Slika 2: Portret princeze Elizabete (1956-1662) :

<https://www.metmuseum.org/art/collection/search/437263> (preuzeto 6. kolovoza 2022.)

Slika 3: Portret žena iz Genove s djetetom, 1623-25.g: <https://www.clevelandart.org/art/1954.392>

(preuzeto 6. kolovoza 2022.)

Slika 4: fotografija ženskog secreta: <https://www.nms.ac.uk/explore-our-collections/collection-search-results/smock-womans/352735> (preuzeto 6. kolovoza 2022.)

Slika 5: Portret žene koja svira lutnju, 1612-1620: <https://www.nga.gov/collection/art-object-page.46434.html> (preuzeto 9. kolovoza 2022.)

Slika 6: Portrait of Ursula (1594-1657), Countess of Solms-Braunfels, anonymous, c. 1630:

<https://www.rijksmuseum.nl/en/collection/SK-A-585> (preuzeto 6. kolovoza 2022.)

Slika 7: Portret žene, 1665.g: <https://www.clevelandart.org/art/1944.93> (preuzeto 10. kolovoza 2022.)

Slika 8: Haljina od srebrne tkanine, 1660.g : <https://www.fashionmuseum.co.uk/news/silver-tissue-dress-returns-bath> , <https://www.rmg.co.uk/stories/blog/conservation/very-fashionable-pepys-show-1660s-glam-frock> (preuzeto 10. kolovoza 2022.)

Slika 10: Geertruida den Dubbelde (1647.-84.), supruga Aerta van Nesa., 1668.:

<https://www.rijksmuseum.nl/en/collection/SK-A-141> (preuzeto 9. kolovoza 2022.)

Slika 11 i 12: Stays and Busk 1660-1680: <https://collections.vam.ac.uk/item/O10446/stays-and-busk-unknown/> (preuzeto 10. kolovoza 2022.)

Slika 13: Zbirka mode francuskog dvora 'Femme de qualité en habit D'esté, 1687 g:

<https://collections.lacma.org/node/208078>, <https://collections.lacma.org/node/208105> (preuzeto 10. kolovoza 2022.)

Slika 14: Ženska haljina (Mantua) sa prsnicom i donjom suknjom, Italija, cca. 1700:

<https://collections.lacma.org/node/170609> (preuzeto 10. kolovoza 2022.)

Slika 15: Femme de qualité en Echarpe, 1693. g:
<https://collections.mfa.org/objects/312425>(preuzeto 10. kolovoza 2022.)

Slika 16. Coco Chanel Resort 2013. godina: : <https://www.vogue.com/fashion-shows/resort-2013/chanel> (preuzeto 16. kolovoza 2022.)

Slika 17: Coco Chanel Resort 2018. godina: <https://www.vogue.com/fashion-shows/resort-2018/chanel> (preuzeto 16. kolovoza 2022.)

Slika 18: Vivienne Westwood jesen/zima 1987. g. : <https://fashion.mam-e.it/vivienne-westwood/>
(preuzeto 16. kolovoza 2022.)

Slika 19: Vivienne Westwood jesen 1993. g. : <https://www.vogue.com/fashion-shows/fall-1993-ready-to-wear/vivienne-westwood> (preuzeto 16. kolovoza 2022.)

Slika 20: Vivienne Westwood proljeće 1994. g. : <https://www.vogue.com/fashion-shows/spring-1994-ready-to-wear/vivienne-westwood> (preuzeto 16. kolovoza 2022.)

Slika 21: Vivienne Westwood jesen 1995. g. : <https://www.vogue.com/fashion-shows/fall-1995-ready-to-wear/vivienne-westwood#review> (preuzeto 16. kolovoza 2022.)

Slika 22. John Galliano proljeće 1993. g. : <https://www.vogue.com/fashion-shows/spring-1993-ready-to-wear/john-galliano> (preuzeto 16. kolovoza 2022.)

Slika 23. Christian Dior proljeće 1998. g. : <https://www.vogue.com/fashion-shows/spring-1998-couture/christian-dior> (preuzeto 16. kolovoza 2022.)

Slika 24. Christian Dior jesen 2000. g. : <https://www.vogue.com/fashion-shows/fall-2000-couture/christian-dior> (preuzeto 16. kolovoza 2022.)

Slika 25. Christian Dior proljeće 2005. g. : <https://www.vogue.com/fashion-shows/spring-2005-couture/christian-dior> (preuzeto 16. kolovoza 2022.)

Slika 26. Versace jesen/ zimu 2022. g. : <https://www.versace.com/international/en/world-of-versace/stories/fashion-shows/fw-2022-women.html> (preuzeto 16. kolovoza 2022.)